

LETO XVII — 195

Ljubljana, julij 1974

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Tito o delegatu

Z novo ustavo so nastale korenite spremembe v političnem sistemu. Smisel teh sprememb je, da zagotovimo vladajoči položaj delavskega razreda in delovnih ljudi sploh v uresničevanju funkcij oblasti in v upravljanju drugih družbenih zadev, kakor tudi, da se še naprej razvijajo odnosi med narodi in narodnostmi na temeljih enakopravnosti in solidarnosti ter odgovornosti sleherne republike in avtonomne pokrajine za lastni in skupni razvoj. Največja sprememba v političnem sistemu je vsekakor uvedba delegatskega načela na vseh področjih družbenega odločanja. Temelj delegatskega sistema je delovni človek, proizvajalec in občan, samoupravno organiziran v organizacijah združenega dela in drugih oblikah samoupravnega organiziranja delovnih ljudi, v krajevnih in drugih samoupravnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah.

Seveda pa ni še tako dobro zamišljenega sistema, ki bi že sam po sebi lahko uspešno deloval, če ga ljudje ne presajajo zavestno v življenje. Razvijanje velike ustvarjalne sile delovnih ljudi v razmerah delegatskega sistema bo predvsem odvisno od zavzetosti subjektivnih sil. Uresničevanje vsakodnevnih in dolgoročnih interesov delavskega razreda, vseh delovnih ljudi in občanov prek delegatskega sistema bo zahtevalo konkretne odgovore in sprejemanje stališča v smislu socialističnega razvoja. To ne bo vselej lahko. Potrebno bo premagovati razne težave. Stare navade, praktičizem, ozkosrčni interesi kot težnje, da bi zadržali dosežane odnose ter ohranili pridobljene položaje in privilegije, bodo prve ovire v uresničevanju novega sistema. Verjetno pa se bodo pojavili še novi problemi in protislovja. V delegatskem sistemu, zlasti še dotlej, dokler je nerazvit, se lahko pojavijo tudi razne partikularistične, lokalistične in podobne egoistične težnje, ki so prav tako škodljive za socialistični razvoj kakor tudi birokratsko-administrativno vsiljevanje skupnega interesa. Še več, izključeni niso niti poskusi protisocialističnih, birokratsko-tehnokratskih in anarholiberalističnih sil, da zlorabijo delegatski sistem in demagoško izkoriščajo posamezne interese delovnih ljudi v posameznih samoupravnih organizacijah in skupnostih. Uresničevanje ustavnih načel je v naslednjem obdobju ena izmed najpomembnejših nalog zveze komunistov. Ko bodo komunisti neposredno sodelovali v vseh organih samoupravljanja, bodo s svojimi pobudami, predlogi in kritiko kakor tudi z mobilizacijo delovnih ljudi in občanov za konkretne akcije idejno in politično delovali v smeri socialističnega samoupravnega razvoja kakor tudi za zatiranje delovanja vseh nasprotnikov socializma in samoupravljanja. Tako bo zveza komunistov v središču politične aktivnosti in vsakodnevnega idejnega boja, tako bo zagotavljala svoj vpliv na celotno samoupravno prakso. To pa je hkrati tudi najboljši način, da zveza komunistov preverja svojo aktivnost in svojo politiko in da s tem, ko se bojuje za dosledno uresničevanje neposrednih in dolgoročnih interesov delavskega razreda, zagotavlja svojo avantgardno vlogo. Z novo ustavo postaja samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje ena izmed temeljnih oblik urejanja medsebojnih odnosov delavcev v združenem delu in delovnih ljudi na drugih področjih družbenega življenja. S takimi sporazumi in dogovori se nenehno usklajujejo interesi delovnih ljudi, njihovih samoupravnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti.

PRIZNANJE GRADBENIŠTVU

Prvič v zgodovini slovenskega gradbeništva smo tudi gradbinci v spomin na vsesplošno stavko leta 1936 prvič praznovali svoj praznik — dan gradbincev, čeprav marsikje bolj skromno, vendar dovolj svečano za ta veliki dan. Osrednja slovesnost je bila v festivalni dvorani v Ljubljani. Svečane proslave so se udeležili tudi predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Franc Popit, člana sveta federacije Viktor Avbelj-Rudi in Franc Leskovšek-Luka, predsednik zveznega odbora zveze sindikatov Jugoslavije Vladimir Stijepović, predsedniki odborov sindikata gradbincev Črne Gore, Bosne in Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Srbije ter avtonomne pokrajine Kosova in še številni drugi gostje.

Na slovesnosti, na kateri je bil tudi bogat kulturni program, sta spregovorila predsednik republiškega odbora gradbincev Lojze Cepuš in član sveta federacije Viktor Avbelj. Lojze Cepuš je najprej orisal razmere, v katerih so živeli gradbeni delavci pred vojno, nato pa prešel na njihovo sindikalno organiziranost. Delavci v Sloveniji so bili pred vojno politično razbiti na tri sindikate, pozneje celo na štiri. Mnogo pa jih sploh ni bilo organiziranih, ker se zaradi takšne zmešnjave in strankarsko razcepljenega političnega dela niso znašli. Partija je hotela tedaj organizirati vse delavce, ne glede na njih politično prepričanje v eno organizacijo in hkrati utrjevati ter razvijati enotnost vsega delavstva predvsem v boju za gospodarske in politične pravice. To je partiji med gradbenimi delavci v celoti uspelo.

skupaj s poklicnimi gradbenimi delavci mnogo pripomogli k razvoju našega sindikata, je poudaril Cepuš.

Komunisti, ki so bili januarja 1936 izvoljeni v vodstvo gradbenega sindikata, so se znašli sprčo takih razmer v gradbeništvu pred odgovorno in težavno nalogo. S pravičnim delom in z izdatno pomočjo partije in njenih posameznih članov, posebno Franca Leskovška-Luke, je uspelo v petih šestih mesecih sindikalno organizirati preko šest tisoč novih članov, ustanoviti več novih sindikalnih podružnic in pripraviti leta 1936 generalno stavko gradbenih delavcev Slovenije. To je bila prva generalna stavka po zadušeni stavki železničarjev leta 1924. Trajala je osem dni in se je uspešno končala. Kmalu po tej stavki se je v Sloveniji sprožil cel val delavskih gibanj in stavk v raznih strokah, med njimi tudi stavka tekstilnih delavcev.

Komunisti gradbinci so povsod in ob vsaki priložnosti utrjevali enotnost delavcev in delovnih ljudi, saj je bilo v gradbene sindikate že takrat vključenih kar 90 odstotkov stavbnih delavcev. Iz tega boja je izšlo veliko dobrih sindikalnih aktivistov, ki so uživali med delavci velik ugled in so jih na gradbiščih volili za delavske zaupnike.

Govornik je nato prešel na udeležbo gradbenih delavcev v narodno-osvobodilnem boju, pri čemer je posebej poudaril njihovo vlogo kot minirjev in še posebej kot graditeljev bunkerjev, v katerih je osvobodila fronta organizirala ilegalne tiskarne, bunkerjev, v katerih so se skrivali ilegalci itd. Ko pa je prešel na obdobje po osvoboditvi, je govornik poudaril, da je bila 1945 ustanovljena gradbena inšpekcija Slovenije kot vrhovni operativni organ za

gradbeništvo. Ta je združila predvsem osnovna sredstva operative, ki so med okupacijo služila sovražniku, in sredstev, ki so ostala kot vojni plen.

Danes 54.000 zaposlenih

Takratno ministrstvo za gradnjo je vodilo in odredilo delovnem gradbenim podjetjem Slovenije. Pri tem moram omeniti našega dolgoletnega gradbinca Ivana Mačka-Matijo, ki je s svojimi širokimi organizacijskimi sposobnostmi mnogo pripomogel k razvoju gradbeništva, posebno v kritičnih letih prve povojne dobe. Naši starejši gradbinci, današnji jubilarji, se bodo gotovo spomnili, v kakšnih težavnih razmerah so takrat delali. Razpoložljiva mehanizacija je bila zastarela, ali bolje rečeno, je sploh ni bilo. Glavno besedo pri obnovi domovine so imele kela, kramp in žuljave roke naših gradbincev. Toda kljub težavam so gradbeni delavci pravočasno zaključili vsa obnovitvena dela s tem pa tudi prve odločilne priprave za industri-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Ko so sindikat prevzeli komunisti

Po razpustu neodvisnih sindikatov, gradbeni delavci v Ljubljani in v Sloveniji do leta 1933 niso imeli svoje razredne sindikalne organizacije. Takrat ustanovljeni sindikat pa tudi ni dosti pomenil vse dotlej, dokler januarja 1936 vodstva niso prevzeli komunisti, je dejal Cepuš. Med prvimi organizatorji — komunisti najdemo tudi našega Rudija Ganzitija, ki je skupaj s Tomom Brejcem, Jožetom Kopitarjem in Francem Prhnetom organiziral za takratne čase izredno borbeni sindikat. Iz Francije pa, od koder so jih izgnali zaradi delovanja v naprednem delavskem gibanju, so se jim pridružili še Ignac Tratar in Franc Berdajs. Vsi ti so

Ugledni gosti med svečano proslavo ob dnevu gradbincev

Kadrovske priprave - permanentni proces

Humbert Gačnik — že danes začnimo s kadrovskimi pripravami na prihodnje volitve

Na nedavni seji republiške konference SZDL, katere so se udeležili vsi izvoljeni delegati vseh zborov skupščine SRS, so številni govorniki podali analizo zadnjih volitev. Mnogo je bilo tudi govora o kadrovskih pripravah na volitve.

Osnovo kadrovskih priprav je predstavljal sistem stalnih kadrovskih priprav na volitve, ki smo ga že pred leti sprejeli z namenom, da postane kandidiranje permanentni proces naše vsakodnevne politične dejavnosti.

Resnično pa je zaživel in dobil svoj smisel šele v trenutku, ko so ga delovni ljudje sprejeli za svojega. Zaživel je takrat, ko so delovni ljudje in občani spoznali, da prek stalnega evidentiranja in izbiranja kandidatov lahko uresničimo ustrezno resnično zastopstvo interesov sredine, ki posameznega delegata izbira za odgovorna mesta.

Sam sistem kadrovskih priprav na volitve, širina evidentiranja ter še zlasti veliko število novih imen, med katerimi je bilo veliko neposrednih proizvajalcev, mladih in žensk, nedvomno potrjuje pravilnost kadrovskih priprav na volitve. To pomeni pa tudi našo obveznost, da v prihodnje stalnim kadrovskim pripravam na volitve posvetimo vso pozornost.

Delovni ljudje namreč prav v delegatskem sistemu vidijo realno možnost za svoje vključevanje v odločanje o vseh vprašanih družbene reprodukcije. Zato ni naključje, da so sprejeli ta sistem za svojega.

Kljub vsemu temu še vedno ne moremo biti s strukturo izvoljenih delegacij povsem zadovoljni. Le-ta namreč še vedno ni odraz deleža posameznih socialnih struktur v ustvarjanju družbenega proizvoda. To pa pomeni, da moramo v bodoče ustrezni zastopnost vseh socialnih struktur in vseh delov proizvodnega procesa še vedno posvečati vso pozornost, evidentirati vedno nove in nove kadre iz vseh sredin, kar nam bo omogočilo, da bomo ob naslednjih volitvah še boljše pripravljeni.

Kadri so v našem družbenopolitičnem življenju, kot na vseh področjih strokovnega dela, izredno pomembni činitelji, zato kadrom, kadrovskim programom in kadrovski politiki na vseh področjih našega dela še več pozornosti.

Zlet bratstva in enotnosti

Novo mesto, metropola Dolenjske je bilo organizator XII. zleta bratstva in enotnosti. Tak zlet je jubilejen, ker mineva 30 let, odkar so se zbrali mladinci in borci NOB v mali vasi Trnovec v partizanski Baniji. Zbrali so se Hrvati, Srbi, Muslimani, Slovenci, da bi vsem rekli, da je sedaj nova Jugoslavija, ki nikoli več ne bo poligon, na katerem bodo ostrili zobe, ubijali, obešali in na zverinski način mučili naše starše, dede, babice in otroke.

Zlet je od tedaj postal tradicionalen. Novo mesto je že pred 14 leti prvič sprejelo mladino iz Hrvatske in Bosne. Davno mesto ob zeleni reki je 8. julija odprtega srca sprejelo 6000 mladincev iz bratskih republik. Stadion »Bratstva in enotnosti« na desnem bregu Krke je bil zbirališče.

Tudi mi Novomeščani — gradisovci smo bili prisotni. Nekateri naši mladinci so sklenili nova poznanstva in prva pisma so dobili iz Karlovca, Bihača in drugod.

Ne morem si, da ne bi napisal še tole. Nedaleč od mene je sedela stara ženička, katere se je udeležila tega srečanja in ob tej priložnosti so se ji oči zarosile. Občutil sem, da je ena od številnih mater, katerim so sinovi padli za svobodno domovino.

Pokrovitelj XII. zleta je bil tovariš Stane Dolanc. Po državni himni je tovariš Dolanc pozdravil vse prisotne in odprl XII. zlet ter s svojo udeležbo dal še večji pomen temu zletu. Tedaj so mladci iz Dolenjske, Bele krajine, Like, Banije, Bosanske krajine in drugod na zelenem stadionu z zletnimi vajami prikazali, da so svoboda, neodvisnost, bratstvo in enotnost največje pridobitve naše revolucije.

Udeleženci zleta so poslali tudi pozdravno pismo našemu tovarišu Titu.

Milivoj Kuzmanović

(Nadaljevanje s 1. strani)

alizacijo in elektrifikacijo Slovenije. Ob pričetku prve petletke je bilo v Sloveniji osem podjetij gradbene stroke. Danes pa je to število naraslo na 162 podjetij s skupno 54.000 zaposlenih.

Medtem, ko so bile v prvih povojnih letih kapacitete gradbeništvu namenjene predvsem kapitalni izgradnji, je pozneje začela prihajati do veljave tudi graditev stanovanj, ki se je po letu 1956 začela še močneje razvijati. Tako je bilo v zadnjih 20 letih, tj. v času 1953 do 1972, zgrajenih 182.373 družbenih stanovanj. Danje je bilo v istem obdobju zgrajenih dve milijardi 800 milijonov kvadratnih metrov površine proizvodnih hal, preko 2.600 milijonov m² trgovskih, kmetijskih in turističnih zgradb preko 3.500 km cest, med katerimi sta najpomembnejši avtocesta Vrhnika—Postojna in Ljubljana—Zagreb z vsemi številnimi viadukti, mostovi, podvozi in nadvozi. Verige hidroelektrarn na Dravi in Savi, termoelektrarne Šoštanj 1., 2., 3. Trbovlje, Litostroji, Železarna Jesenice, Ravne. Štore, pa saj je končno nemogoče naštet vse objekte, ki so jih gradbeni delavci zgradili v povojnem obdobju, je poudaril govornik in nadaljeval:

Rešitev so tudi ljudje

»Ko govorimo o objektih, tovarnah, šolah itd., seveda ne moremo govoriti le o tem, kaj smo zgradili, koliko ton železa in cementa smo vgradili, ampak ne smemo pozabiti, da so vzporedno s proizvodnjo rasti tudi ljudje. Iz navadnih delavcev so postali kvalificirani, iz kvalificiranih pa delovodje, tehniki in inženirji. Naj pri tem navedem samo podatek, da smo imeli v letu 1946 okrog 870 inženirjev in tehnikov, danes pa je to število naraslo na 4.714 strokovnjakov itd. Poleg tega so se po naših gradbiščih kovali tudi novi socialistični odnosi, se kovali bratstvo in enotnost, saj je bilo skozi vsa obdobja po naših deloviščih zaposlenih največ delavcev iz bratskih republik. S tem pa so se tudi v praksi uveljavljali novi odnosi in utrjevalo samoupravljanje.

Rezultati socialistične graditve v zadnjih 25 letih, mislim predvsem na vse, kar je bilo do sedaj zgrajeno, kažejo, da je bila pot in vloga naše partije vseskozi pravilna, saj je kot vodilna idejno-politična sila dobila vso podporo širokih množic. Konkretni rezultati našega skupnega dela pa so dokaz, da je prav samoupravljanje tista magična moč, ki daje največje optimalne rezultate.

Ena izmed posebnosti razvoja gradbeništvu SR Slovenije je bila izredno skokovito naraščanje obsega gradbene dejavnosti. Če primerjamo vrednost proizvodnje in vzamemo leto 1960 za indeks 100, potem ima leto 1953 indeks 33, leto 1958 indeks 62, leto 1963 indeks 179, leto 1970 indeks 551 in leto 1973 indeks 1027. Seveda je treba pri tem upoštevati vpliv inflacije.

Delegati

Govornik je nato podrobno govoril o prizadevanjih za uresničevanje nove ustave, pri čemer je posebej poudaril, da se tudi v TOZD pojavljajo sile, ki žele obdržati vpliv in moč v svojih rokah. Zato je treba odločno nastopiti proti poskusom, da bi se oblikovali novi centri moči, je dejal govornik. Posebej je omenil, da čez 5.500 gradbenih delavcev sodeluje v najrazličnejših organih upravljanja kot delegati TOZD v krajevnih skupnostih občinskih skupščinah in v drugih organih družbenega upravljanja.

Zadnje čase so v gradbeništvu vedno bolj prisotni integracijski procesi in poslovno povezovanje. Nastala so že nova poslovna združenja kot so GIPOS, ki združuje 8 gradbenih podjetij, IMOS, ki združuje 10 delovnih organizacij Konstruktor Maribor, ki je združil 3 podjetja, združujejo se zasavska in primorska podjetja Gradis in Slovenija ceste sta imela že več konkretnih razgovorov in so pripravljene že vse ekonomske analize združevanja in poslovnega sodelovanja, nadalje obstaja PZ projektantov CONSORCIUM in drugi.

Integracijski procesi so torej pogojeni z nadaljnjim razvojem družbene produktivnosti dela, kajti združevanje, kompleksnejše organizme, je pogoj za trajnejše izboljševanje materialnih, socialnih in kulturnih razmer dela in življenja v gradbeništvu, ževanje dela in sredstev v močnej-

Naše perspektive

Razvoj proizvodnih sil in samoupravnih družbenih odnosov se bo seveda nadaljeval, je poudaril Cepuš. Prepričan sem, da bodo vse akcije in delo gradincev in IGM v bodoče še bolj usklajene in celovite, pri tem pa bomo seveda še bolj dosledno upoštevali marksistični pristop k oblikovanju in uresničevanju naše družbene in razvojne politike v skladu z novo ustavo in dialektičnem reševanjem protislovij družbenega razvoja.

ŠIG 74 v Ljubljani

Organizacijski komite SGP Pionir Novo mesto, ki organizira letošnje XXIV. športne igre gradbenih delavcev Slovenije nam je pred kratkim sporočil, da bodo letošnje igre v Ljubljani in ne v Novem mestu, kot je bilo prvotno mišljeno. Do tega zaključka je privedlo organizatorja predvsem pomanjkanje nečitvenih kapacitet v prestolnici Dolenjske. Tako bo ta največja športna manifestacija delavcev ponovno v športnem parku Kodeljevo in sicer od 22. do 24. avgusta.

Glede na velik uspeh, ki smo ga lansko leto dosegli z osvojitvijo prvega mesta, upamo, da nas bodo naši športniki tudi na letošnjih igrah dostojno zastopali, tako da bomo tudi letos ponosni na njihove dobre rezultate. Istočasno je to apel za vse naše zastopnike, da v tem kratkem obdobju, ki je še pred nami, izboljšajo svojo formo.

Vsem gradisovim športnikom pa želimo, da bi bili tudi na ŠIG 74 tako uspešni, kot zadnja leta.

V kulturnem sporedu na proslavi ob dnevu gradincev je nastopilo tudi belekranjsko kolo

Lojze Cepuš

Kdo je predsednik?

republiškega odbora sindikata
gradbincev Slovenije

Kdo ne pozna enega najstarejših članov Gradisovega kolektiva, pa ne starega po letih, marveč celo mladostnega po počutju in mladega po delovni vnemi in sposobnostih?

Kdo ne pozna pomočnika direktorja kadrovskosocialne službe in vodje centra za izobraževanje ter urednika Gradisovega vestnika od prvih števil dalje leta 1958?

Ta naš Gradisov vestnik šteje zdaj XVII. letnikov, 194 števil, prek 2000 časopišnih strani ali 16 debelih knjig normalnega formata po 500 strani za eno knjigo ali po teži skupaj 9,75 kg za en sam izvod vseh števil; za nekaj čez 5000 izvodov vsake številke pa prek 50 ton, to je za 10 vagonov Gradisovega vestnika. To so res spoštovanja vredne številke, ki označujejo obseg našega časopisa, njegovega časopisa, časopisa glavnega urednika — »starega« gradisovca — Lojzeta Cepuša. Toda sam obseg brez ocene kakovosti ne pove vsega. Gradisov vestnik je dobil ne enkrat laskavo oceno kot enega najboljših glasil delovnih kolektivov v Sloveniji. Po strokovno opravljeni analizi v zveznem merilu pa je dobil Gradisov vestnik in s tem njegov urednik posebno priznanje, ki ga Lojze Cepuš kot urednik ni obesil na veliki zvon, da bi zvonil tudi samemu sebi — kot je nekoč dejal v svoji skromnosti in nerodnosti in slikal samega sebe prek »svojega« časopisa.

In prav to težavo naj premaga pričujoči članek. Naš Lojze je namreč tako dosleden, da na straneh Gradisovega vestnika ne obvesti članov kolektiva niti o tistih novicah, ki so pomembne za Gradis samo zato, ker gre za njega — urednika Lojzeta Cepuša. Poklicno bi ga morali ošteti zaradi pomanjkljivega informiranja, in to pri vseh priznanjih. Zakaj?

Lani na primer je spravil v predal (v uredniški koš) članek, ki je želel obvestiti člane kolektiva o posebnem priznanju Lojzetu Cepušu. Zupan mesta Ostrava na Češkoslovaškem (prek 350.000 prebivalcev) v katerem deluje eno največjih čeških gradbenih podjetij Bytostav (prek 7000 zaposlenih) in s katerim sodelujemo na nekaterih področjih (izmenjava vajencev), je Cepušu na čast priredil posebno slavnostno večerjo, na kateri mu je izročil priznanje za nenehno sodelovanje in krepitev prijateljskih vezi med Češkoslovaško in Jugoslavijo, ki se niso pretrgale niti v času, ko so sovjetske čete zasedle CSSR.

Neumorni Lojze Cepuš ima poleg nešteti delovnih nalog čas tudi za politično delo v Gradisu, saj je vsa ta Gradisova leta član — formalno ali neformalno — najozžjega vodstva sindikata v Gradisu, član je delavskega sveta podjetja, sodeluje kot član ali drugače tudi v drugih samoupravnih telesih; do nedavnega je bil večletni predsednik sveta skupnih služb (nekakšnega DS centrale). Vodi ali je aktiven član vodstva krajevne skupnosti Vodmat v Ljubljani, kjer stanuje. Kdo se ne spomni televizijskega prispevka, ki je posredoval »njegovo« krajevno skupnost kot eno najuspešnejših!

Da se naši bralci ne bodo upehali — bomo posredovali le še najvažnejše njegove zadolžitve zunaj Gradisa. Je član najozžjega vodstva slovenskih sindikatov, predsedstva sveta ZSS. Pred tedni pa si je na svoja ramena naložil še eno zelo odgovorno in težavno funkcijo — izvoljen je bil za predsednika republiškega odbora — našega — gradbenega sindikata, in to kot volonter, kar predstavlja veliko dolžnost poleg vseh naštetih in nenaštetih (tudi družinskih in drugih) dolžnosti. Prav zadnje dni je vodil akcijo praznovanja prvega dneva gradbincev Slovenije — nemajhna naloga!

In za konec ali za nameček še dejstvo, da Lojze Cepuš izredno študira drugo stopnjo visoke šole zelo intenzivno in uspešno!

Težko je izbirati med besedami, toda naj mi bo oproščeno za morebiten ponesrečen izbor, če napišem, da Lojze gori v delu (in skoraj nič ne pazi na svoje zdravje). Zato pred Lojzetom dva klobuka dol in da ne pozabimo: Lojzetu iskrene čestitke k izvolitvi za predsednika republiškega odbora!

Za sebe mu ostaja malo ali nič časa. Povabite ga v soboto ali nedeljo na izlet! Malo upanja, da ga boste pridobili.

Lojzetu, ki se razdaja za druge, pa smo dolžni tudi mi zahvalo in skrb, da si ne bo naložil še kakšnega težkega bremena ter hkrati skrb, da bo dobil zaslužen najvišje jugoslovansko družbeno priznanje — odlikovanje, ki ga je dobil kakšen gradisovec doslej.

STANE UHAN

Delegat X. kongresa ZKJ

Pregledoval sem časopise. Pa, saj to je vendar naš Mile, sem dejal sam sebi. Ker je Mile Zrnič, predsednik Gradisove mladine, mi tovariš Dolničar, ki je vodil pomenek z delegatom X. kongresa ZKJ, prav gotovo ne bo zameril, če ponatisnemo nekaj njegovih misli.

Mile Zrnič je kvalificiran tesar. Star je sedemindvajset let, poročen in oče dveh deklic. Zaposlena je tudi žena. Dela ob tekočem traku ene od Iskrinih tovarn. Mile zasluži takole 250 do 300 tisoč starih dinarjev, žena okroglih 220 tisočakov. Imajo fička.

Na Jesenice je prišel pred devetimi leti. Iz BIH, natančneje — iz vasice Grbovci v okolici Bosanske Gradiske. Mile je le eden od trosov, ki jih je izpod kape devetčlanske družine razneslo na vse konce Jugoslavije, dva pa celo v ZRN.

»Navajen sem prijeti za vsakršno delo, zato se tudi nisem bal prihoda v neznani kraj, o katerem so mi prijatelji vedeli povedati le to, da je tam železarna, starejši brat pa me je popeljal v tukajšnjo Gradisovo temeljno organizacijo združenega dela, v kateri sem začel delati kot nekvalificiran gradbeni delavec, pozneje končal tečaj za tesarja letos pa pravil še izpit za skupinovodjo, kratka izšola sem se potom centra za izobraževanje v Gradisu.

Mileta Zrnića je od nekaj vleklo med ljudi. Rad dela z njimi in med njimi. V njegovi delovni organizaciji je bilo in je veliko mladih ljudi.

Ko je odslužil vojaščino in se naposled zatrdno odločil, da ne bo menjal niti gradbeniškega poklica, niti Jesenic, je začel gledati okoli sebe. Najbolj ga je motilo da so njegovi vrstniki, mladi delavci, po končanem šihu, živeli kar tjavenda, do cela brezciljno.

»Kakih trideset, sem jih nagovoril, naj pridejo na sestanek. Prišli so. Zmenili smo se, da bomo ustanovili mladinsko organizacijo. In smo jo. Nekaj mesecev pozneje. A ne le ustanovili. Začeli smo delati in vedno več mladih se nam je priključilo.«

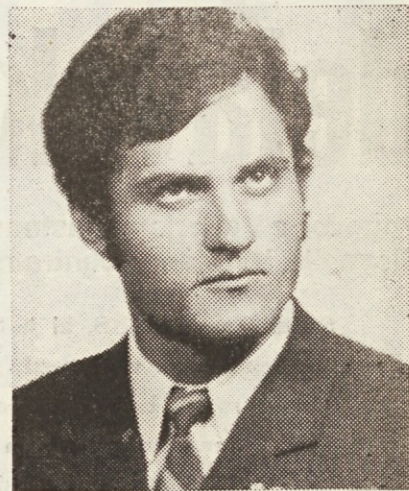
Mile Zrnič je zdaj predsednik aktivna mladih delavcev v svoji temeljni organizaciji združenega dela, predsednik konference mladih delavcev vseh devetnajstih Gradisovih TOZD, predsednik jeseniške občinske konference mladih delavcev. Svojo družbenopolitično dejavnost je razpel na mnoge konce. Morda kar preštevilne? »Kje pa, za take reči mlademu človeku ne sme biti nikoli škoda časa, ki ga porabi. Sicer pa to sploh ni poraba, marveč naložba, dobra naložba.«

Tesar Mile je eden od 31 članov osnovne organizacije zveze komunistov delovnega kolektiva s 630 zaposlenimi. Član ZK je tri leta.

Ne tega, da bi ga starejši komunisti podcenjevali zaradi starosti in ne ravno bogatih izkušenj, ni doživel. Zgodilo pa se je da je s posamezniki prišel navzkriž zato, ker se je zavzemal za pomlajevanje njihove osnovne organizacije. »Nekateri starejši tovariši so nenehno ponavljali, da je delo v zvezi komunistov odgovorna stvar, ki ji današnji dvajsetletniki verjetno ne bi bili kos. Prav jezen sem bil, kot da je sedanjí rod mladih delavcev tako zelo drugačen od tistih izpred 30 ali 35 let. Časi niso isti, razumljivo, boriti pa se je še zmeraj treba — in se bo tudi še treba. Pojasnil sem jim, da je navsezadnje tudi od njih, oziroma od organizacije ZK odvisno, kako pripravljeni — za odgovorno delo! — bodo novi člani vstopali v to avantgardno organizacijo.« Uspel je.

Mile meni, da je glavna zavora v razvoju samoupravljanja še zmeraj nepoučenost delavcev. V ustavo in statute smo sicer jasno zapisali, kakšne so naše pravice in dolžnosti in kako naj bi jih izvajali. V praksi, na delovnem mestu, pa je tega še sve premalo. Zato se mu zdi zelo

Proslave ob dnevu gradbincev so se udeležili tudi znani družbenopolitični delavci. Na slikah od zgoraj navzdol: Viktor Avbelj je spregovoril o delu sindikata tudi Franc Leskovšek-Luka je ob vneđu dobil nagelj in značko gradbincev, Franc Popit je bil vesel povabila, izmenjava mnenj z enim prvih sindikalistov Francem Berdajsom.

C. Mile Zrnič

Zagotoviti odločujoč vpliv delavskega razreda

Pogovor z Valterjem Mastenom, VKV strojnim ključavničarjem iz mariborskih kovinskih obratov, ki je bil na VII. kongresu ZK Slovenije izvoljen v centralni komite ZKS

Sedmi kongres ZKS, ki je bil aprila letos v Ljubljani, in X. kongres jugoslovanskih komunistov v Beogradu sta še vedno v središču pozornosti slovenske politične javnosti zaradi izredno pomembnih sklepov, sprejetih na obeh kongresih. Stališča sprejetih resolucij pomenijo nadaljnjo afirmacijo vloge ZK in njenega vpliva na vsa pomembna dogajanja v naši socialistični samoupravni družbi. Kongresa sta ponovno potrdila pripravljenost celotnega članstva vztrajati na stališčih Pisma predsednika Tita in izvršnega biroja ter odločilno vplivati na razvoj samoupravnih socialističnih odnosov na vseh ravneh. Na kongresu slovenskih komunistov je kot delegat mariborskih komunistov sodeloval tudi član našega kolektiva Valter MASTEN, ki je bil za svoje uspešno delovanje v organizaciji ZK deležen izrednega priznanja s tem, da je bil izvoljen za člana CK ZKS. Prav gotovo pomeni ta izvolitev priznanje tudi za komuniste »GRADISA« in celotnega kolektiva.

Po izvolitvi za člana CK ZKS smo ga poprosili, da za bralce »Gradisovega vestnika« odgovori na nekaj vprašanj.

Biti izvoljen za člana CK pomeni nedvomno velik dogodek v tvoji dosednji politični aktivnosti v vrstah ZK. Kaj osebno čutiš ob zaupanju tako odgovorne politične naloge in kateri so bili po tvojem mnenju bistveni momenti, ki so pogojevali predlog za tvojo kandidaturo?

Naj ob začetku poudarim, da sem si v vseh letih svojega političnega in samoupravnega delovanja prizadeval doseči tisto stopnjo, ki bi me neposredno povezovala z okoljem, v katerem delam. To se je neposredno odražalo tudi v mojih stališčih, ki sem jih zastopal in jih ob vsakem trenutku tudi bil pripravljen zagovarjati. Ob vsem tem naj bi moja izvolitev v CK pomenila tudi konkreten rezultat teh prizadevanj. Verjetno to zveni dovolj neskončno, vendar menim, da je prav moja dosedanja aktivnost pomenila tisti moment, verjetno odločilni, za mojo kandidiranje in izvolitev. Vendar velja ob tem omeniti tudi bistvene premike, ki so bili prisotni tudi v usmeritvi ZK v smislu utrjevanja razrednega odnosa do vseh vprašanj neposrednega udejstvovanja delovnega človeka tako na področju samoupravljanja kot širše družbene vloge delavskega razreda. Nedvomen dokaz takšne usmeritve ZK pomenijo tudi zvezna in republiške ustave, ki dokončno postavljajo delovnega človeka v ospredje vseh družbeno-ekonomskih tokov naše družbe, ki naj po tej poti postane resnično družba svobodnih in enakopravnih proizvajalcev.

Seveda postaja ob vsem tem jasno, da je moja aktivnost bila samo začetna stopnja v mojih prizadevanjih za uveljavljanje delovnega človeka v samoupravem in družbenem razvoju in je pred mano v tem trenutku še mnogo nalog. Osebno čutim za svoje največje naloge, približati, ali bolje rečeno vcepiti delovnemu človeku samoupravljanje v njegov »vsakdan«, da bo edina alternativa njegovega nadaljnjega uveljavljanja samo resnično in najširše samoupravno odločanje!

Na VII. kongresu si aktivno sodeloval v komisiji za družbenoekonomska vprašanja in politični sistem. O čem si razpravljal in kako je bil tvoj prispevek kongresu sprejet?

Težko je ocenjevati kvaliteto moje razprave v komisiji za družbeno ekonomska vprašanja in politični sistem. Zavoljo velikega števila prijavljenih razpravljalcev sem razpravo, ki sem jo imel pripravljeno, oddal pisмено in tako težko govorim o odmevih, ki bi bili ocena kvalitete moje razprave v smislu neposrednega vključevanja mnenja iz moje sredine v razpravo o tako pomembni problematiki prav za sredino, kateri neposredno pripadam. V svoji razpravi sem namreč govoril o stanovanjih za delavce ali, kot jih jaz rade imenujem, solidarnostnih stanovanjih. V razpravi sem predvsem omenjal solidarnostne sklade in uporabo le-teh. Ob tem naj poudarim, da so prav deljena mnenja in razlage o uporabi teh skladov osrednje v moji razpravi. Moram reči, da smo tudi v naši TOZD temu posvetili premalo pozornosti in s površnimi razlagami tudi odvrnili pozornost samoupravnih organov od možnosti, ki nam jih v Mariboru solidarnostni sklad ponuja.

Mislím, naj bi končno oceno moje razprave dale prav konkretne akcije na področju stanovanjske politike, katera bo v naših aktivnostih morala zavzemati eno od osrednjih mest.

Prispevek kongresa k uveljavljanju odločilnega vpliva ZK na vseh področjih našega družbenopolitičnega razvoja je nedvomno izrednega pomena. Zaključki kongresa ZKS in kongresa ZKJ obvezujejo celotno članstvo, da se v konkretnih primerih in svojih sredinah, brezkompromisno bori za njihovo uresničenje. Katerim nalogam bo potrebno posvetiti največ pozornosti in kakšna oblika akcij zagotavlja popolno afirmacijo stališč ZK sprejetih na obeh kongresih?

Res je, da je VII. kongres ZKS pokazal veliko enotnost slovenskih komunistov ob reševanju najaktualnejših družbenih in ekonomskih vprašanj. Nedvomno lahko enako ocenimo tudi delo X kongresa ZKJ. Prav gotovo, so sprejeta stališča in sklepi velika obveznost za vse članstvo. Popolnoma se strinjam z ugotovitvijo, da bo prav uveljavljanje stališč in sklepov obeh kongresov v konkretnih sredinah in situacijah osrednja in seveda najtežja naloga komunistov v obdobju, ki je pred nami. Če rečem najtežja, mislim tako predvsem zaradi mnogih primerov, ki so kazali zelo jasen in odkrit odpor stališčem in prizadevanjem ZK za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov v naši družbi. Ti so bili in tudi ostajajo osrednja bitka, ki jo bide ZK.

Nadaljnja in nič manj pomembna je naloga komunistov, da samoupravljanje privedemo v vsako delovno sredino, da ga odtrgamo od tistih struktur, ki so si ga mnogokrat prisvajale samo zase in za zadovoljevanje interesov, ki niso pomenili neposrednega interesa delovnih ljudi, tistih v neposredni proizvodnji, katerim je bil samoupravni proces doslej najbolj odmaknjen. Za izvrševanje tako pomembnih in odgovornih nalog pa moramo komunisti najti takšno pot, ki ne bo vodila mimo interesov delavskega razreda in tako tudi ne pod vpliv tistih sil, ki so tudi doslej predstavljale oviro razvoju samoupravljanja kot temeljnemu odnosu v naši družbi.

Med zaključki kongresov najdemo tudi pomembno zahtevo: zagotoviti popolno prisotnost odločanja neposrednih proizvajalcev. Ali to pomeni, da v dosedanjem obdobju ta vpliv ni bil prisoten oziroma dovolj učinkovit in če je temu tako, kateri so bili po tvojem mnenju bistveni vzroki za takšno stanje in kakšni ukrepi bodo potrebni za zagotovitev te ustavne pravice vsakega neposrednega proizvajalca?

Zagotoviti prisotnost neposrednih proizvajalcev v procesih odločanja, je eden osrednjih poudarkov, ki so bili izrečeni na republiškem in zveznem kongresu. Res pa je pri tem tudi, da v preteklosti nismo uspeli v zadostni meri pritegniti neposrednega proizvajalca k aktivnemu delu na tistih področjih, ki so kot dejavnost izven proizvodnje, če jo tako imenujem, po mnenju mnogih neprimerna ali celo ne dovolj zanimiva področja za delovnega človeka v proizvodnji. Mislím, da se je neposredni proizvajalec mnogokrat postavljaval v neprimerno opozicijo napram ostalim strukturam in družbi. Ta opozicija pa ga je silila k iskanju drugačnih pogledov na konkretna dogajanja v delovni organizaciji in družbi kot celoti. Vse to pa ga je odtujevalo od samoupravljanja, sodelovanja in aktivnega vključe-

vanja v proces podružbljanja oblasti, ki smo ga sedaj konkretizirali tudi v ustavah. Ustanavljanje TOZD in vzpostavljanje novih samoupravnih odnosov znotraj združenega dela, kakor tudi odnosov med tem in družbenimi dejavnostmi, posebej pa še uveljavljanje delegatskega sistema, pomenijo tiste konkretne akcije, ki naj bi tudi delavca — neposrednega proizvajalca privedla na pozicije neposrednega odločanja. Nedvomno ima pri tem odločilno vlogo ZK, ki naj predvsem s svojo delavsko večino zagotovi tudi v aktivnosti ZK razredno usmeritev, v kateri delavski razred zavzema osrednje mesto.

Kot član CK in hkrati član kolektiva »GRADIS« boš verjetno v situacijah, ko bo tekla razprava o gradbeništvu. Za kakšne odnose v panogi, ki ima precej specifičen družbeni pomen, se boš zavzemal?

Težko je napovedati vzroke, ki bi terjali obravnavo v CK, zato tudi težko govorim o stališčih v trenutkih, ko bi beseda tekla o odnosih v gradbeništvu. Menim, da je gradbeništvo napram nekaterim drugim panogam gospodarstva v dovolj neugodnem položaju. Tu mislim predvsem na odločilen vpliv visoke stopnje inflacije na uspešnost poslovanja z ozirom na to, da so dela v gradbeništvu v največji meri dolgotrajnejšega značaja. Ob tej priliki velja omeniti primer našega kolektiva, ki je na zadnji seji DSP vodil široko razpravo v zvezi s problemi, ki izhajajo iz zgoraj omenjenega, na avtocesti, kar najbrž predstavlja odnose, ki ne pomenijo spoštovanja dobrih poslovnih običajev in pomenijo tudi del sistema, ki delovnim ljudem ne vlija zaupanja in jih sili v opozicije, o katerih sem prej govoril.

Mislím, da je to samo del odgovora, ki se nanaša predvsem na odnose kakršni ne bi smeli vladati ne samo v gradbeništvu ampak v gospodarstvu in družbi nasploh.

Če dovoliš, bi se nekoliko pomudila pri delovanju komunistov v Gradisu. Za kolektiv, kakršen je naš, ki že vseskozi velja za »barometer« slovenskega gradbeništva, je nedvomno organizacija ZK pomemben nosilec prizadevanj za uresničitev socialističnih samoupravnih odnosov. Katere so po tvojem mnenju poglavitne naloge komunistov Gradisa v tem obdobju in kakšna naj bi bila njih organiziranost, da bo kos vsem nalogam, posebno če inamo v mislih sistem dogovarjanja?

Gre za zelo kompleksno vprašanje, pa naj bi bil takšen tudi odgovor, vendar nisem prepričan, da ga bom v celoti uspel dati. Ocenjujem, da je bil prispevek komunistov Gradisa v uvajanju in utrjevanju novih samoupravnih odnosov, ki so sledili po letu 1971 s sprejetjem ustavnih dopolnil, odločilen. V mislih imam predvsem delo komunistov na nivoju podjetja; to je v konferenci ZK Gradis. To delo je bilo uspešno, čeprav včasih ne najprimerneje zastavljeno. Zato menim, naj bi delo komunistov na ravni podjetja potekalo bolj usklajeno, čeprav so posamezne organizacije vezane na svoje občinske komiteje, bo potrebno izboljšati dogovarjanje na ravni sveta ZK Gradisa. Mislím, da bi svet moral odigrati aktivnejšo vlogo pri tem, čeprav velja omeniti dejstvo, da smo bili v Gradisu z organiziranjem stalne konferenice ZK pred nekaj leti za korak pred ostalimi po organiziranosti podobnih podjetij, pa je statutarna opredelitev sveta ZK na ravni podjetja vendarle drugačna in zahteva, kot že rečeno, nje-govo aktivnejšo vlogo. Usmeritev v tem smi-

Valter Masten se je rodil 27. 6. 1944. V ZK je bil sprejet leta 1936. Od leta 1966 aktivno deluje v organizaciji ZK saj je bil med drugim v tem obdobju sekretar OZK v KO Maribor, sekretar OZK Gradis Maribor, sodeloval v organih samoupravljanja. Je predsednik DS TOZD KO Maribor, delegat DS podjetja, član mestne konference in član komiteja mestne konference, bil je delegat IV. konference ZKJ.

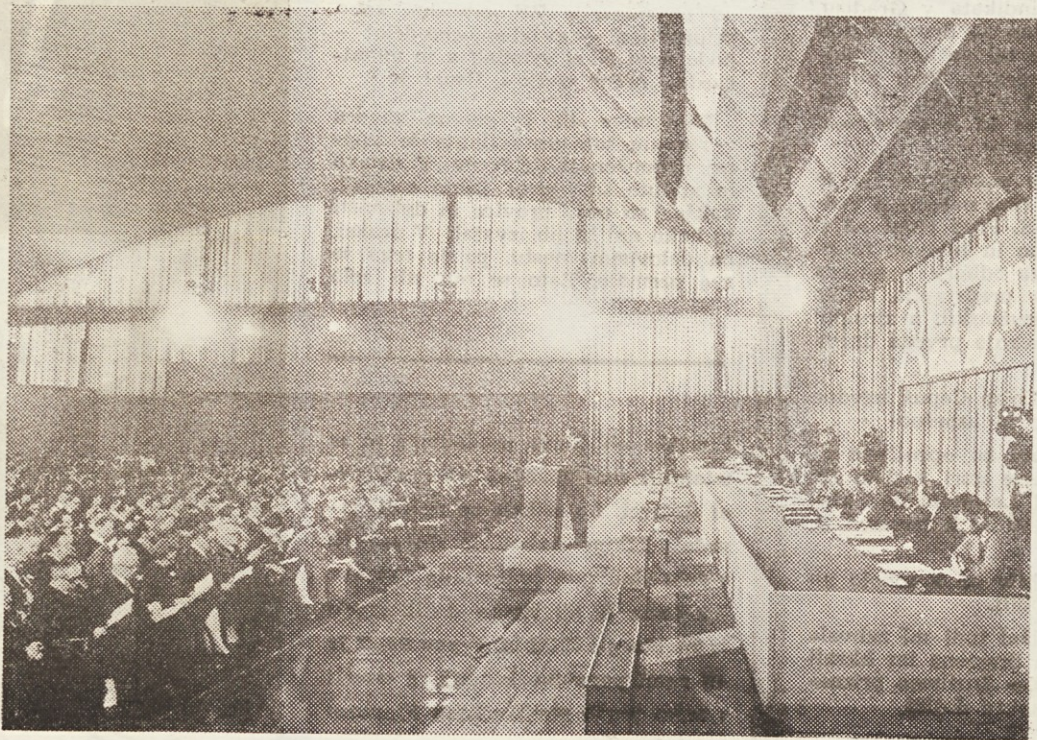
slu bi v mnogočem bila v veliko pomoč organizacijam v TOZD pri njihovem delu. Tega bo nedvomno veliko, se pa po posameznih organizacijah prav gotovo ne razlikuje v taki meri, da bi lahko govorili o bistvenih specifičnostih, saj smo člani ene partije, imamo pred seboj enoten program in enotne cilje. Naj naštejemo samo nekaj nalog, ki so po mojem mnenju za komuniste v Gradisu primarne značaja: v sleherni TOZD se je potrebno angažirano, brezkompromisno zavzemati za takšne samoupravne odnose, ki bodo vsem članom kolektiva omogočali resnično in aktivno uveljavljanje v samoupravnem procesu. Odločanje moramo v praksi prenesti na delavca, nenehno utrjevati vlogo zbora delovnih ljudi kot temeljne in najširše oblike samoupravljanja. Posebno mesto med nalogami zavzema tudi zagotovitev odločujočega vpliva delavskega razreda na področju, ki je zelo občutljivo za razne negativne pojave: sistem delitve dohodka in osebnega dohodka. Prav tukaj po nepotrebnem velikokrat damo premalo poudarka osnovnim načelom delitve po delu in se kaj radi zatekamo k subjektivnim merilom.

Nič manj pomembno ni področje usposabljanja in izobraževanja komunistov, ki morajo s svojim znanjem nenehno slediti dinamičnemu razvoju svoje organizacije, ker bodo le v tem primeru lahko v prvih vrstah v boju za uresničitev odgovornih nalog, ki so ali pa še bodo postavljene pred ZK in ne nazadnje; naloge primerne organiziranosti komunistov v Gradisu. Prav na tem področju naj svet ZK Gradis kot najvišji organ ZK na ravni podjetja odigra odločujočo vlogo.

Doslej je bilo veliko pripomb na povezovalnih funkcijah med družbenopolitičnimi organizacijami članstvom. Tudi neugodnih. Kako si zamišljaš stike s članstvom zelo obsežnega področja, katerega predstavlja v CK?

Mislím, da je takšna ocena za obdobje nekaj let nazaj objektivna. Vendar se sedaj to vprašanje obravnava bistveno drugače. Za primer naj navedem, kakšne so možnosti povezave v Mariboru, kjer je predvsem pri povezovanju mestnega vodstva ZK in članstva storjenega veliko. Pri tem naj omenim, da je v Mariboru prek sto organizacij ZK in je neposredno povezavo mestnega vodstva z organizacijami težko doseči v najbolj idealnem smislu. Možnosti povezave skušamo zagotoviti po nekaj relacijah. Te predstavljajo v prvi vrsti sekretarij organizacij, ki so za delo organizacij ZK neposredno odgovorni mestnemu vodstvu, nadalje je zelo dobra povezava prek člana mestnega komiteja, ki je za konkretno organizacijo zadolžen, in vez, ki se je pokazala za zelo uspešno sestank in posvetovanja s sekretarij organizacij in aktivov ZK. Objektivno ocenjujem našete načine povezave, da nudijo dovolj možnosti sodelovanja med bazo in vodstvom in tako tudi za neposredno povezavo med slehernim članom in vodilnimi predstavniki mestnega komiteja oziroma člani CK iz našega območja. Vsekakor bodo moji stiki s članstvom potekali po omenjenih relacijah.

mh

Delegati in delovno predsedstvo na VII. kongresu ZKS med govorom Franca Popita

Kongresne misli

Misel je kot utrinek na avgustovskem nebu. V hipu zasveti, malce postoji — vsaj zdi se tako — pusti za seboj žarečo sled in potem vse ugasne. Tudi taka možnost obstaja...

Na jubilejnim desetem kongresu jugoslovanskih komunistov so bile povedane tudi drugačne misli — take, ki ne ugašajo, ki ostajajo in se družijo v zakladnici človekovega spoznanja o sebi, o družbi, o napredku.

Socializem

Globina družbenih preobrazb z mnogimi zapletenimi protislovji, ki so značilna za sodobni svet, potrjuje, da je človeštvo zagotovo na eni izmed najpomembnejših prelomnic v svoji zgodovini.

Na eni strani srečujemo močno prebujanje politične zavesti in samozavesti številnih narodov in družbenih gibanj, ki ne želijo in ne morejo več živeti v starih političnih in ekonomskih odnosih, po drugi strani pa srečujemo nesluhen razmah proizvodnih sil v zvezi s sedanjo znanstveno-tehnološko revolucijo.

Stare družbene strukture in preživeli družbeni odnosi ne ustrezajo več dinamičnemu razvoju proizvodnih sil in družbene zavesti. Nezadržno prodirajo v različnih oblikah in na različne načine novi, v bistvu socialistični družbeni odnosi v mnogih državah sveta. Vse to potrjuje, da se socializem prebija skozi razne pore sodobne človeške družbe, celo tudi v manj razvitih oblikah družbenega in državnega življenja... Socializem se je razvil v svetovni proces (Tito).

Samoupravljanje

Sprejetjem nove ustave, katere poglaviti smisel je zagotovitev odločilne vloge delavskega razreda in združenega dela v vseh družbenih zadevah, stopamo v novo obdobje našega boja za socializem. Bistvo in poglaviti cilj tega boja je, da se oblast v imenu delavskega razreda spremeni v oblast samega razreda in vseh delovnih ljudi, da delavci v združenem delu neposredno odločajo o sredstvih, pogojih in sadovih svojega dela in družbenem življenju sploh.

Socialistično samoupravljanje — ki je prve praktične korake začelo že pred sto leti, v prvi proletarski revoluciji — pariški komuni — in ki je svojo teoretično zasnovanost dobilo v delih Marxa, Engelsa in Lenina — postaja v naši državi celovit družbeni sistem. Stopamo h graditvi svobodne skupnosti proizvajalcev — brezrazredne komunistične družbe (Tito).

Neuvrščenost

Politika neuvrščenosti se je od vsega začetka upirala tendenci, naj se svet razdeli na vojaške in politične bloke, oziroma naj bi se mednarodna vprašanja in spori razreševali v konfrontacijah med blokoma. Vendar to ni bila poglavita in ne edina vsebina neuvrščenosti. To je bila pravzaprav bolj nujna konsekvence te politike kakor pa njena prava vsebina. Toda v resnici ta skupni interes, ki je začel aktivirati, združevati, zedinjevati čedalje večje število držav na poti politike neuvrščenosti in ki je bil od vsega začetka njena najgloblja, dejal bi objektivno pogojena, prava vsebina te politike, je bil prav njihov skupni odpor proti sistemu ekonomskih in političnih odnosov med narodi, odpor, ki se je začel v obdobju imperializma in ki temelji na polkolonialističnih oblikah odvisnosti, na boju za hegemonijo med narodi kot tudi na raznih drugih oblikah politične in ekonomske podrejenosti narodov, zatiranju njihovih pravic in napadov na njihove pravice do sameodločbe in neodvisnosti.

Zato za nas nikoli ni bilo sporno, ali je politika neuvrščenosti protimperialistična ali ni, ker je po svoji najgloblji vsebini usmerjena proti vsem oblikam političnega in ekonomskega zatiranja in podrejenosti ljudstva in je potemtakem od vsega začetka po svojem bistvu protimperialistična...

Za nas jugoslovanske komuniste je jasno, da je boj neuvrščenih držav samo ena oblika enotnega družbeno progresivnega in revolucionarnega procesa, ki je značilen za našo epoko, to je boja proti vsem oblikam razrednega in nacionalnega zatiranja, izkoriščanja in podrejanja. Za uspeh tega boja mora biti zainteresiran predvsem delavski razred... (Edvard Kardelj)

Avantgarda

Naše izhodišče in temeljno merilo mora biti tudi vnaprejšnji odnos Zveze komunistov do delavskega razreda in njegovega družbenega položaja, do boja za uresničevanje neposrednih in dolgoročnih interesov. Izkušnja je pokazala, da to ni akademsko, temveč konkretno idejno in politično vprašanje o vlogi in delovanju revolucionarne avantgarde v družbi. Gre skratka za sposobnost ZK, da v duhu programa ZKJ na sedanji stopnji revolucije spozna in osvetli vprašanja in začrta poti nadaljnjega družbe-

noekonomskega in političnega razvoja in v tej smeri naloge in akcije vseh organiziranih socialističnih sil...

Nikakor ni naključje, da so naši delovni ljudje v minulem obdobju odločno rekli ne nosilec poskusov, da bi Zvezo komunistov potisnili ob stran in tako politično razorožili delavski razred Jugoslavije. Z novo močjo so ponovno uveljavili davno komunistično načelo, da je osvoboditev delavskega razreda lahko in da mora biti samo njegovo delo in da tega dela ni mogoče opraviti brez partije kot organizirane politične sile delavskega razreda. Zato so naši delovni ljudje v celoti sprejeli smer krepitve idejnopolitične, akcijske in organizacijske sposobnosti in odgovornosti svoje avantgarde — Zveze komunistov Jugoslavije. — (Stane Dolanc)

Jedro

Krepitev delavskega jedra, oblikovanje delavske večine v ZK je rezultat revolucionarne preobrazbe družbe in še posebej razrednejše usmeritve same Zveze komunistov...

Dva sta poglavita vzroka za tako preusmeritev. Prvi je v premiku družbene in materialne moči, ki definitivno prehaja v roke delavskega razreda in delovnih ljudi. Drugi razlog pa je v naslednji izkušnji: kjer so organizacije in vodstva izbojevale bitko ter postale revolucionarni subjekt, kjer niso podlegale trenutnim prevladujočim silam, se niso zraščale s tehnokratskimi in birokratskimi sestavami, kjer so se borile za resnične interese delavskega razreda in delavcev posebej, tam so se krepila delavska jedra ZK, tam se je krepila partija... (Marinko Grujić)

Medtem ko smo prejšnja leta v Sloveniji s skrbjo opazovali počasno naraščanje števila članstva ZK ter slabšanje njene starostne in socialne sestave, zdaj ugotavljamo, da je spopad ZKS s tehnokratskimi, nacionalističnimi, centralističnimi in anarholiberalističnimi silami že pripeljal do pomembnih sprememb. V zadnjih dveh letih je stopilo v ZK Slovenije 12.000 članov — pečina članstva — med njimi je skoraj polovica iz vrst delavcev. To-ličnega števila novih članov v tako kratkem času nismo zabeležili v veji zgodovini ZK Slovenije. (Franc Popit)

Zelo jasno se je pokazalo, da je naš samoupravni socialistični razvoj v prvi vrsti odvisen od tega, ali Zveza komunistov nenehno in konkretno deluje kot organizacija revolucionarne akcije. Zato je tudi naša poglavita in trajna naloga, da gradimo Zvezo komunistov kot idejnopolitično organizacijo, ki je nenehno in organizirano v akciji...

Tehnokratske, liberalistične, nacionalistične in druge protisocialistične sile in tendence so se pojavljale in prehajale v napad prav tedaj in prav tam, kjer Zveza komunistov ni delovala kot organizacija revolucionarne akcije...

Organizacije zveze komunistov ne smejo čakati na to, kdaj se bodo člani sami pojavljali, in to naključno, komunisti se porajajo v revolucionarnih akcijah, v njih se ljudje kale, si pridobivajo izkušnje, prepričujejo se v vrednost idej in politike ter se potrjujejo v njih... (Stevan Doronjski)

Dohodek

Treba je vendarle reči, da je dohodek vsake temeljne organizacije združenega dela hkrati tudi družbeni dohodek, saj noben delavec ne more trditi, da je dohodek, ki ga ustvarja, odvisen le od njega samega. Medsebojna odvisnost združenega dela oziroma podružbljanja dela postaja iz dneva v dan čedalje večje. Potemtakem postaja tudi dohodek čedalje bolj družbeni dohodek. V boju za samoupravne odnose se mora gospodarnost samoupravljalcev tudi materialno izraziti. Toda nihče delavcu dohodka ne sme vzeti ali razpolagati z njim brez njegovega soglasja. V tem je realni položaj delavca, v tem je perspektiva polne osvoboditve dela in podružbljanja dohodka. (Kiro Gligorov)

Medsebojna povezanost vseh oblik proizvodnega in poslovnega procesa je izredno kompleksen organizem, v katerem delavec v združenem delu prek svojih neposrednih odločitev, različnih oblik združevanja in samoupravnega sporazumevanja vse bolj oblikuje, usmerja in kontrolira tako blagovne kot denarne tokove in s tem preprečuje tudi odtujevanje ustvarjenega dohodka. Vsi dejavniki, ki delujejo v mehanizmihih blagovnih in denarnih tokov, se morajo torej vključevati v samoupravni sistem in svoje odločitve podrejevati odločitvam, interesom in kontroli združenega dela. To je tudi proces, pogojno rečeno, »odmiranja« trga in transformacije njegovih funkcij, proces, v katerem bodo odnose prek trga in na trgu vse bolj nadomeščali neposredni odnosi povezovanja, kooperacije in integracije živega in minulega dela. Teh sprememb ni mogoče zagotoviti z dekretom, kajti njegova intenzivnost, globina in usmeritev so objektivno pogojene z razvojem proizvodnih sil in produktivnosti družbenega dela ter s stopnjo organiziranosti in usposobljenosti zavestnih dejavnikov (Zvone Dragan).

Dohodek je spodbuda za ustvarjalnost, saj se iz nje krijejo vse potrebe družbe in proizvajalcev... ustvarja se z delom vsakega po-

Delegati na X. kongresu med govorom tovariša Tita

sameznega proizvajalca, toda ne more biti privatiziran, ne more postati skupinska lastnina. Dohodek je družben in mora spodbujati povezovanje temeljnih organizacij združenega dela, tako integracijo gospodarstva kot družbe. Potemtakem je dohodek pobudnik medsebojnega povezovanja delavcev (Jure Bilić).

Demokratični centralizem

Večina komunistov ni nikoli spodbijala načela demokratičnega centralizma. Spodbijali so ga tisti iz vodstva, ki so takrat, ko je v ZK prihajalo do idejnega omahovanja in ko so vanjo prodirale socializmu tuje ideje, začeli razglašati, da je zastarel in nesodoben. V pojmovanju demokracije so zahajali v skrajnost, kar se je kazalo v miselnosti, pa tudi v praksi, po kateri je v partiji dovoljena koeksistenca najrazličnejših stališč pa čeprav so v nasprotju s programom in s politiko Zveze komunistov.

Takšni bi hoteli vsak dan znova preverjati idejne in politične konstante Zveze komunistov, celo tiste, ki so že postale živo tkivo v milijonih naših ljudi in v naši družbi.

Zato so razumeli boj mnenj kot nekaj, kar poteka neodvisno od interesov in prizadevanj ljudi. Toda v boju mnenj se skriva bistvo nesoglasij, ki jih je treba razčiščevati in konkretizirati, da bi dosegli maksimalno enotnost. Kdor v boju mnenj svoje načelno idejno nesoglasje prekriva z demokracijo in z nekakšno abstraktno svobodo, je prišel v partijo po pamoti ali prežgodaj. Zato naj ne velja pravica, da bi ob glasovanju ostal v manjšini...

Ne bi smeli fetišizirati tudi formalnega glasovanja. Demokracije ni mogoče izčrpati le s

Izobraževanje

Borimo se za take socialistične samoupravne odnose, v katerih bosta delo in dejanski delovni prispevek človeka določala njegov družbenoekonomski položaj in mesto v družbi. Zato se Zveza komunistov zavzema za izobraževalni sistem, ki bo usmerjen na usposabljanje za delo ter da s tem odločno presežemo razdvojenost izobraževanja in dela, da se mladi ljudje čimbolj zgodaj vključijo v proces proizvodnje, v družbenoekonomsko življenje in samoupravne odnose v organizacijah združenega dela, da se pri delu nadalje izobražujejo, oziroma se spel vrnejo na šolanje, da permanentno izobraževanje v delovnem procesu, in to v vsej delovni dobi, postane poglavita značilnost izobraževalnega sistema. Odločna usmeritev na to terja temeljito reformo celotnega izobraževalnega sistema, kakor tudi korenite spremembe v programski usmeritvi, vsebini, organizaciji in metodah izobraževanja... (Budislav Šoškić)

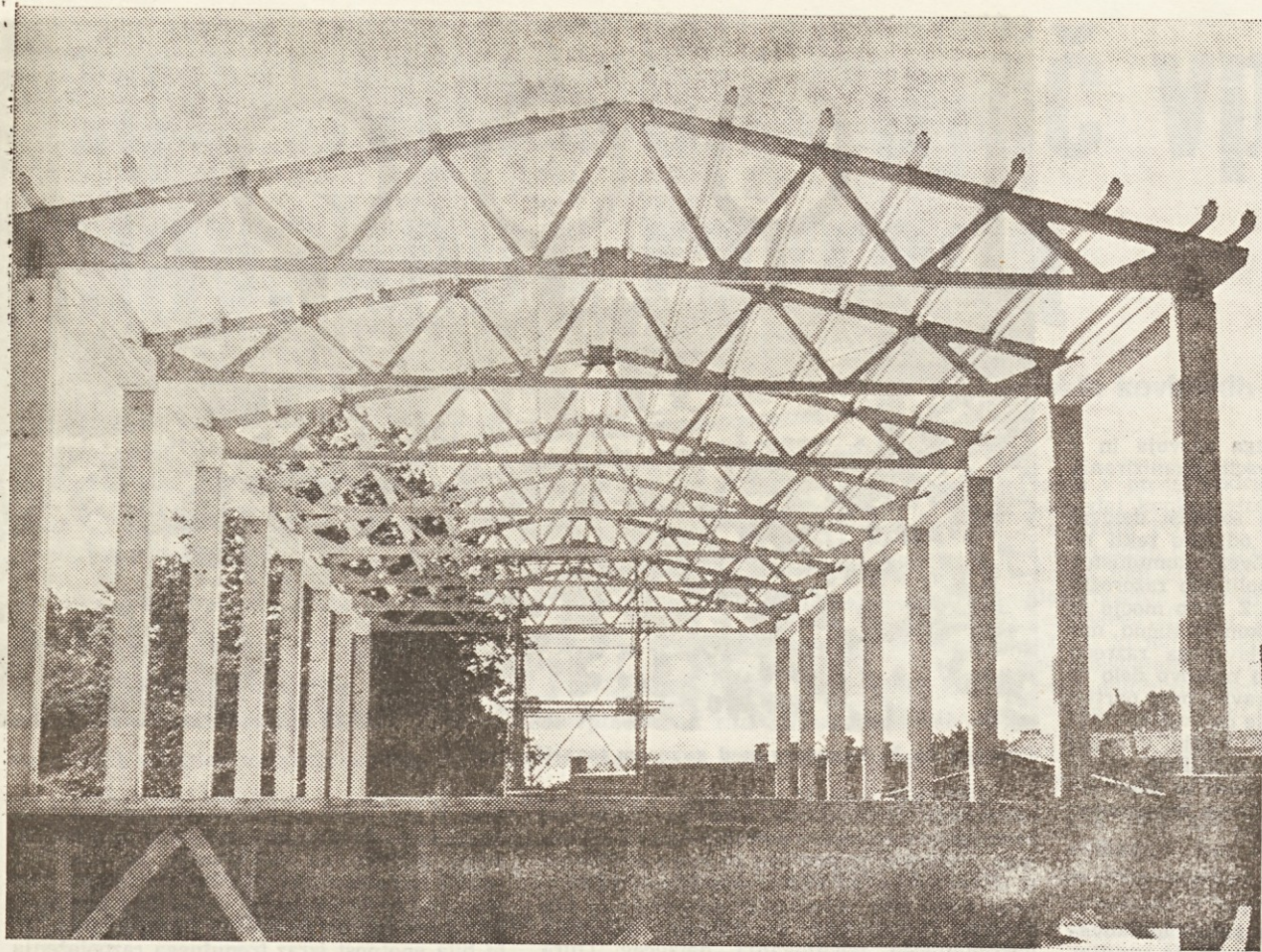
Vlado Jarc

Bogat kulturni spored se na proslavi ob dnevu gradbincev z zanimanjem vsi gostje spremljali

Izdelava armaturne mreže na OBI

V Peku so zmontirali halo delavci TOZD GE Maribor v 4 dneh

4 dni za montažo hale

Mariborska TOZD nadaljuje z uspešno montažo tipiziranih Gradisovih hal. Tokrat smo jih obiskali v Trzinu, kjer so za tovarno obutve Peko in SGP Trzin zmontirali dve hali GH-4 in sicer so za vsako porabili le 4 dni.

Najprej smo odšli na gradbišče v Peko, kjer je že stala celotna konstrukcija, pa tako nismo napravili drugega kot nekaj posnetkov že zmontirane hale. Na drugem gradbišču v Trzinu je bilo bolj živahno. Gradisov Lorain je ravno dvigoval element za elementom tako da so monterji s svojimi že ustaljenimi gibi in kretnjami sestavljali skeletno konstrukcijo kot otroci hiše iz blokov. Da prav lahko bi primerjali to montažo z igro, ki pa le ni tako nedolžna,

na, kot daje pogled slučajnemu obiskovalcu. Delo na višini nekaj ton težki elementi spreminjajo naše mišljenje.

Ko opazujemo te »vrvičode« na že zmontiranem delu lahko samo ugotovimo da so mojstri svojega poklica. V majhni ekipi kot je ta, mora vsak posameznik natanko poznati svoje delo. In tokaj je tako. 2 zidarja 3 tesarji in 1 delavec skupaj z delovnim in vodjem gradbišča predstavljajo ekipo, ki je izvedla

omenjeni montaži. Ko posnamemo nekaj detajlov montaže, skusamo navezati pogovor z vodjo delovne ekipe Janzecom, ki nam je povedal osnovne podatke o že zmontirani hali v Peku in o montaži za SGP Trzin naslednje: »Takoj ko so tovornjaki vlačilci pripeljali iz Pobrežja na obe gradbišči vse elemente za montažo in smo dobili od SGP Trzin sporočilo da lahko začnemo z montažo, je naša 6-članska ekipa skupaj z vodjem gradbišča Danilom Habulinom in menoj odpotovala v Trzin, da začnemo z montažo hale.

SGP Trzin je napravilo že kletne prostore ter zabetoniralo ploščo, na katero smo začeli montirati. Vreme nam je bilo zelo naklonjeno in delo smo končali v štirih dneh! Kar za halo s površino 42 x 12 m res ni sabo. Ko smo končali v Peku, smo za splošno gradbeno podjetje Trzin začeli z montažo druge hale, za katero tudi ne bomo potrebovali več kot štiri dni, pa čeprav je po površini nekoliko večja: 36 x 15 m.« je povedal delovodja Jože Janzek. In v kakšne namene bosta služili ti dve hali? smo bili nadalje radovedni:

»Hala v Peku bo služila kot skladišče, medtem ko bo SGP Trzin napravilo v njej delavnice.«

Kakšen pa je kaj zaslužek pri tem? »Za obe hali je investicijska vrednost približno ista in sicer 350.000 din. Seveda je naše delo pri tem le montaža in zalivanje elementov. Vsa ostala dela tako zapiranje zunanjih sten, pokrivanje objekta in vse instalacije izvaja SGP Trzin za obe hali.«

Ob pisanju o montaži v Trzinu se nam podzvestno vsiljuje znan grški izrek, ki ga uporabljajo predvsem športniki: prišel videl, zmagal. Leto pa bi morali za mariborske monterje le delno spremeniti in sicer: prišli zmontirali odšli. Njihove delovne uspehe pa bi lahko primerjali z doseganjem rekordnih športnih rezultatov.

mk

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Lojze Cepuš. Tisk: tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani. — Izhaja mesečno.

Osnutek pravilnika

o osebnih varovalnih sredstvih in opremi

1. člen

Osebe, ki so med delom izpostavljene posameznim nevarnostim in škodljivostim, morajo imeti na razpolago in uporabljati sredstva za osebno varstvo (v nadaljnjem besedilu: sredstva), oziroma osebno varstveno opremo (v nadaljnjem besedilu: oprema), da lahko zavarujejo organizem in dele telesa, če nevarnosti s tehničnimi, zdravstvenimi in drugimi ukrepi ni mogoče odvrniti, kot jih narekuje potek tehnološkega procesa.

Sredstva in opremo daje delavcem na razpolago brezplačno TOZD v kateri delavec dela.

Sredstva in oprema morajo ustrezati JUS standardom, imeti morajo atest ali pa strokovno oceno pooblaščenega zavoda za varstvo pri delu.

2. člen

V smislu temeljnega zakona o varstvu pri delu, Pravilnika o sredstvih za osebno varstvo pri delu in o osebni varstveni opremi (UL SFRJ, št. 35/69) ter v skladu s pravilnikom o varstvu pri delu podjetja Gradis, se s tem pravilnikom določa pri katerih delih, na katerih delovnih mestih in katera sredstva ter opremo se uporablja za preprečevanje učinka stalnih nevarnosti in škodljivosti ter odvrčanje in varstvo pred njihovimi nenadnimi, občasnimi ali kratkotrajnimi učinki, odvisno od vrste in stopnje nevarnosti in škodljivosti.

3. člen

Pravico in dolžnost do uporabe sredstev za osebno varstvo imajo vsi delavci pri delih in na delovnih mestih, ki jih določa ta pravilnik.

4. člen

Delavec je dolžan uporabljati sredstva in opremo pri tistih delih, pri katerih je uporaba sredstev in opreme potrebna.

Delavec, ki se je pri opravljanju delovnih dolžnosti poškodoval, ker ni uporabljal razpoložljivih sredstev in opreme za osebno varstvo, odgovarja za nastale posledice, odgovoren pa je tudi neposredni vodja del, če je tako ravnanje delavcu dopuščal.

5. člen

Sredstva in opremo se dodeljuje delavcem v stalno in občasno uporabo.

Z ozirom na naravo dela so stalna — osnovna sredstva naslednja: delovna obleka, čevlji, čelada, rokavice in očala. Ta se dodeljujejo v ustrezni velikosti — po meri ob razporeditvi na delo. Občasna sredstva se dodeljujejo po potrebi.

6. člen

Delavcem je treba dodeljevati tudi druga sredstva in opremo, ki niso navedena v tem pravilniku, če so za zavarovanje pri delu potrebna.

O tem, če so za zavarovanje potrebna tudi druga sredstva in oprema, odloča šef gradnje — obrata, po predhodnem posvetu z delavcem odd za varstvo pri delu. Za posebna — specifična dela, kakor so dela na vodi, montažna in podobna dela je treba že pred pričetkom takih del določiti sredstva in opremo za varno delo.

Podrobnosti št. 6 glej v dodatku, ki je sestavni del tega pravilnika.

7. člen

Delavci morajo uporabljati sredstva in opremo po namenu in to tako, kot to zahteva delovni postopek ter jo redno vzdrževati. Za vzdrževanje morajo biti na razpolago potrebna sredstva. Kontrola nad vzdrževanjem dodeljene stalne-osnovne opreme vodi neposredni vodja dela. Za vzdrževanje in brezhibnost ostalih sredstev in opreme v uporabi in v skladišču pa skrbi skladiščnik.

8. člen

Sredstva in opremo, katero uporablja več oseb, je treba po vsaki uporabi razkužiti. Nerazkuženih in nečistih sredstev se ne sme izdajati v uporabo.

9. člen

Poškodovano, uničeno ali dotrajano sredstvo in opremo je treba zamenjati takoj, ko se ugotovi njegova neuporabnost. V uporabo delavcem se sme dajati le brezhibna sredstva in oprema.

Škodo na sredstvih in opremi, ki je bila povzročena po grobi malomarnosti in namenoma mora povrniti povzročitelj.

10. člen

Delavci morajo biti poučeni o namenu in načinu uporabe sredstev in opreme, zlasti pa še novi delavci. O tem jih mora poučiti neposredni vodja dela takoj ob delitvi sredstev in opreme.

11. člen

Za hrambo stalnih-osnovnih sredstev in opreme ter obleke mora imeti vsak delavec garderobno omarico v za to urejenem prostoru. V občasno uporabo dodeljena sredstva in opremo pa je treba dnevno vračati v skladišče.

12. člen

Da se za vsako gradbišče, objekt, obrat in delavnico pravočasno nabavlja in je na razpolago potrebna oprema in sredstva za varstvo pri delu, je odgovoren direktor temeljne organizacije združenega dela.

Odgovorni vodja del (šef gradnje, obratovodja) mora pravočasno pisмено sporočiti potrebo po opremi in sredstvih za varstvo pri delu nabavnemu oddelku temeljne organizacije združenega dela in skrbeti, da je na objektu in v delavnici vedno na razpolago dovolj sredstev in opreme.

13. člen

Nabavo sredstev in opreme za varstvo pri delu planirajo letno posamezne TOZD. Plane uskladi strokovna služba in jih predloži v obravnavo Odboru za varstvo pri delu. Odbor usklajene predloge predlaga DS v potrditev.

Zaradi enotnosti se sredstva nabavljajo centralno. Nabava sredstev se izvrši na osnovi predloženih vzorcev, ki jih predhodno odobri odd za varstvo pri delu. Oblečila in pokrivala morajo biti označena z emblemom podjetja Gradis.

14. člen

Projektant tehnološkega postopka in priprava dela morata določiti tudi potrebna sredstva in opremo za varno delo.

15. člen

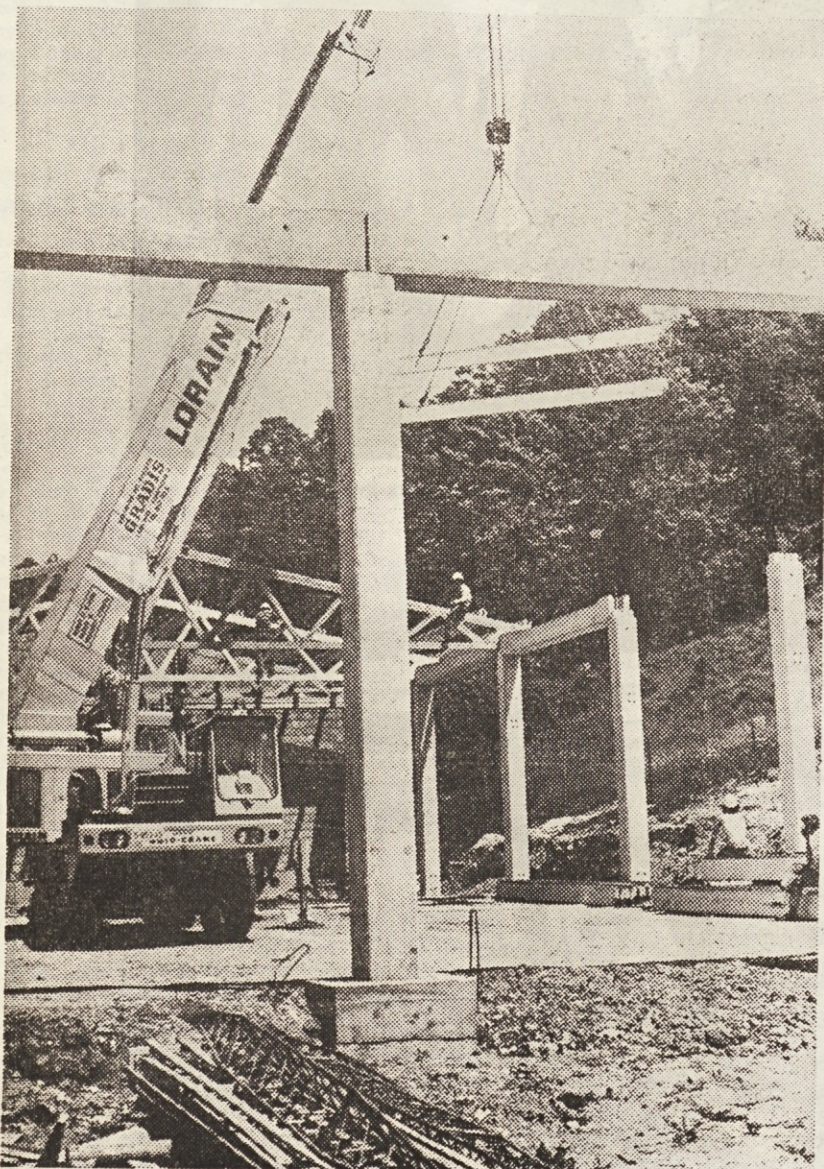
V seznamu, ki je sestavni del tega pravilnika je navedena doba trajanja za posamezna sredstva in opremo v mesecih ter pripadajoča sredstva in oprema pri delu na posameznih delovnih mestih.

16. člen

S tem pravilnikom morajo biti na primeren način seznanjeni vsi delavci temeljnih organizacij združenega dela.

17. člen

Pravilnik velja, ko ga potrdi DS organizacije združenega dela. Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik preneha veljati pravilnik o osebnih varstvenih sredstvih podjetja Gradis, ki ga je sprejel DSP dne 6. 6. 1964.

Med montažo hale za SGP Trzin

Pomanjkanje cementa ovira proizvodnjo

V gradbeništvu je že od začetka uporabljanja cementa obstajal problem, kako priskrbeti dovolj količin tega gradbenega materiala. Večina gradbenih podjetij je v svoj način dela vedno bolj vpeljavala uporabo cementa, posebno pa se je razširila njegova petrošnja v zadnjih letih, saj si je v gradbeništvu zelo utrdila mesto montažna gradnja, ki je v večini vezana na surovino cement.

Tako kot se je uveljavljala uporaba betona, tako so tudi rasle tovarne cementa, vendar vseeno ne dovolj hitro in tudi ne v dovolj veliko proizvodnjo, da bi zadostile vsem potrebam. Tako je vedno obstajal strah med gradbinci da bodo morali tu in tam prenehati z gradnjo. Ta problem nas tudi letos ni zapustil, posebno pa nas je prizadel tudi zaradi hudega pomanjkanja gradbenega železa. Saj pravijo da nesreča ne pride nikoli sama.

Hoteli smo videti, kako se s temi težavamj otepajo v našem obratu gradbenih polizdelkov v Ljubljani. Tam nam je ing. Boris Pečenko povedal o težavah naslednje:

»V tem času smo morali proizvodnjo zelo zelo zmanjšati, ker nam primanjkuje cementa. Tudi če tu in

tam dobimo kakšen kamion, nam zaleže le kratek čas, saj porabimo na leto toliko cementa kot ga porabijo Slovenija ceste za svojo celotno proizvodnjo. To pa ni malo. Tako se bojimo tudi za izpolnitev letošnjega plana, kajti proizvodnja je zmanjšana, cen pa tudi ne moremo zviševati, ker smo pod nadzorstvom Zavoda za cene.«

Kljub temu, da morajo vedno trepetati pred pomanjkanjem cementa, zato ne zapuščajo modernizacije proizvodnje. Tako so letos dobili nekaj novih strojev. Eden izmed njih izdeluje robnike raznih vrst, tlakovce, travne plošče itd. Lahko bi delal že s polno paro, če bi imeli dovolj cementa. Te dni preizkušajo stroj za izdelavo betonskih cevi. Montaža tega je bila precej zahtevna, zato je

trajala tudi dalj časa. Ko se bo stroj že dobro vtekel, bodo izdelali na njem 750 cevi z drobnim profilom na dan, toliko, kot so prej naredili na vseh strojih. Računajo, da bo tako letošnja proizvodnja betonskih cevi približno 200.000 kosov.

V obratu pripravljajo tudi novo betonarno. Z montažo ne hitijo, želijo, da bo urejeno vse do zadnje podrobnosti in čim boljše, saj so zelo zahtevni glede kvalitete betona, ki ga naj bi dajala betonarna. Naj mi-mogrede omenimo, da delajo Kovinski obrati eno tako betonarno tudi za SGP Gorico.

Pisali smo že o tem da se kar lepo uveljavlja v gradnji VELO-sistem. V obratu gradbenih polizdelkov pripravljajo novo halo za proizvodnjo elementov VELO-sistema. Napenjalna steza naj bi bila končana julija. Sedaj delajo na provizorični progi in proizvodnja je že stekla. Pri tem nimajo kakšnih večjih problemov. Ko so proučevali kvaliteto tu pridobljenih izdelkov, so ugotovili, da so boljši, kot pa so pričakovali. Julija bodo začeli graditi še eno halo.

Dobili so tudi novo avtodvigalo in stroj za krivljenje, ki pa ga na žalost izkorišča samo obrat gradbenih polizdelkov ne pa tudi ostale TOZD. V eni uri izdela 500 strešen s točnostjo do 2 mm.

Enkrat boljše, enkrat slabše

Na gradbišču Ekonomske fakultete v Ljubljani smo srečali Idriza Džinovića, enega izmed tistih delavcev, ki delajo tudi popoldanski »šiht«.

— Kako ste zadovoljni v Gradisu?

— Zaenkrat se mi zdi kar dobro. Delamo veliko, zato pa je temu primeren tudi zaslužek.

— Od kod ste prišli k nam?

— Doma sem iz Bosne, sedaj pa sem že štiri leta v Gradisu.

— Pa mislite še ostati?

— Tako je: če bom dobil delovno mesto doma, bom šel nazaj v Bosno, drugače pa bom seveda ostal tukaj. Nekje je treba služiti denar.

— Kje pa imate družino?

— Žena in trije otroci so doma, zato tudi želim zaposlitev kje v njihovi bližini.

— Ste kvalificiran tesar. Ali ste pri nas dobili kvalifikacijo?

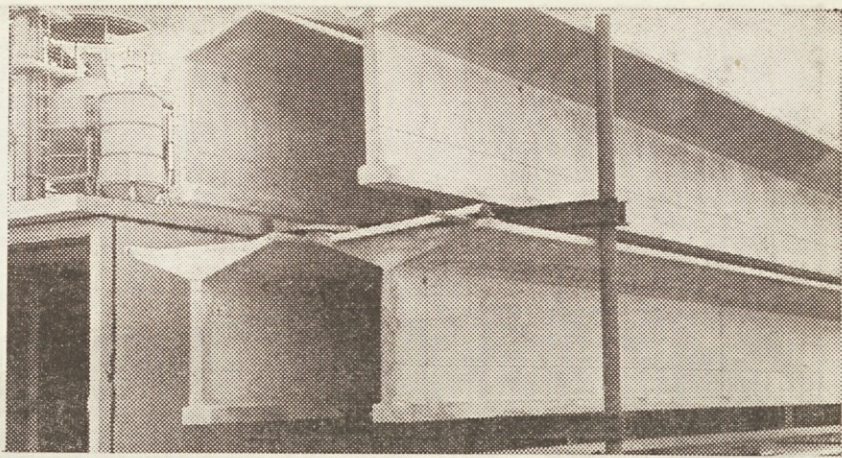
— Ne, kvalificiran sem prišel v Ljubljano.

— Kako pa se vam zdi zaslužek pri nas?

— Kar dobro se mi zdi, enkrat je pač boljše, enkrat slabše.

Idriz Džinović

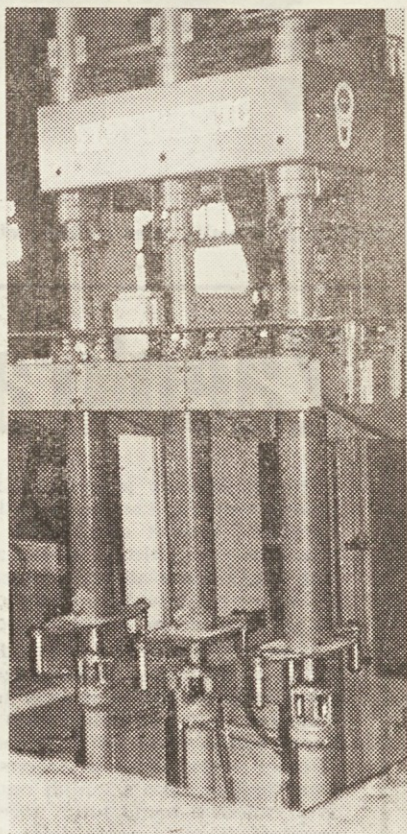

Y — nosilce za hale delajo v našem OGP

V obratu si želijo, da bi ostale TOZD bolj sodelovale z njimi. Če pogledamo samo smer prodaje, lahko vidimo, da kupujejo več zunanja podjetja kot naše TOZD. Tako na primer lahko najdemo robnike, ki jih izdeluje OGP, na gradbišču Pionirja v Zakopanah na Poljskem.

Dan OGP

Prejšnji mesec smo praznovali prvič dan gradbincev, istega meseca pa praznujejo svoj dan tudi v našem OGP. To je postala že kar močna tradicija. Sicer ne praznujejo vedno na isti dan (in včasih tudi ne ravno v juniju ampak združijo ta dan z Gradisovim praznikom oktobra), vendar se enkrat na leto le zberejo skupaj in si pripravijo majhno praznovanje z interno proslavo, na kateri podelijo priznanja najzaslužnejšim. Praznovanje naj bi bilo na dan, ko so leta 1955 prevzeli bivšo tovarno gradbenih polizdelkov in je nastal OGP. V tej bivši tovarni je bilo zaposlenih približno 100 ljudi, danes pa jih je 200. Pravijo, da je to kar končna številka saj bodo raje izboljšali strukturo zaposlenih kot pa zviševali število delavcev. Naj omenimo še en primerjalni podatek: v letu 1953 so porabili 340 ton cementa (bivša tovarna) lani 9.500 ton, letos pa računajo na 12.000 ton, seveda če ga bo dovolj na razpolago.

Nov stroj za izdelavo betonskih cevi poskusno že obratuje

Da bo le dela dovolj

Vojko Rožanc

V juniju ponavadi praznujejo v Obratu gradbenih polizdelkov svoj praznik, zato smo se oglašili pri njih in ob tej priložnosti smo se zapletli v razgovor z dvema zaposlenima, ki sta nam povedala naslednje:

VOJKO ROŽANC je priučen zidar:

— Koliko časa ste že v OGP?

— Tretje leto teče in v tem času sem se tudi priučil tukaj.

— Ali ste doma v Ljubljani?

— Ne, v službo se vozim iz Kresnic pri Litiji. Vstanem ob pol petih zjutraj domov pa pridem po tretji uri popoldan.

— Kako pa se počutite v kolektivu?

— S sodelavci se dobro razumemo in tudi drugače mi je všeč v Gradisu. Da bi le imeli dovolj dela, pa bo v redu Gradisa sem se že toliko privadil, da ne bi želel biti kje drugje v službi.

Franc Duh

Drugi naš sogovornik je bil

FRANC DUH:

— Ste inštruktor učencev. Ali vam je to delo všeč?

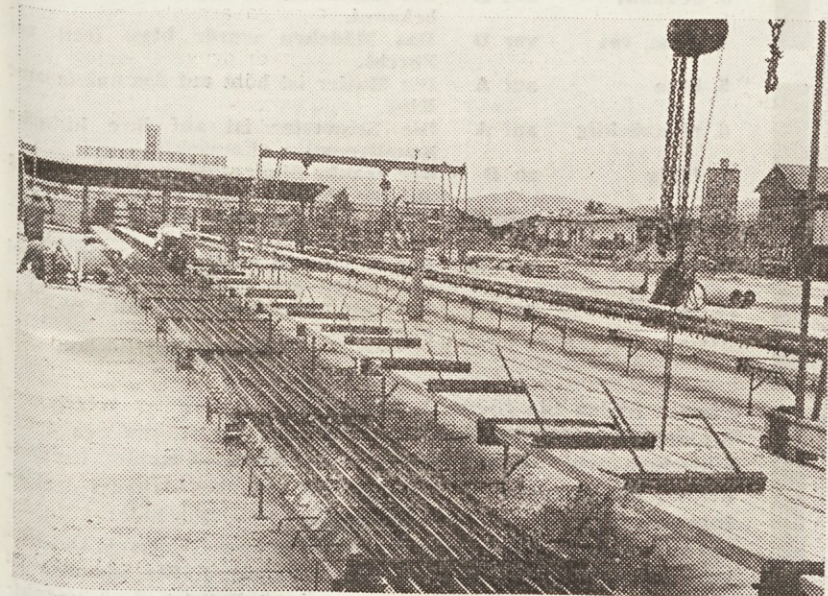
— Inštruktor sem tri leta, v OGP pa sem že dvajset let. S tem zadnjim delom sem zadovoljen, saj je kar zanimivo, včasih malo težko, sicer drugače pa nimam težav z učenci. Sedaj jih je tu petnajst, prej pa jih je bilo 28.

— Torej z njimi ni težko delati?

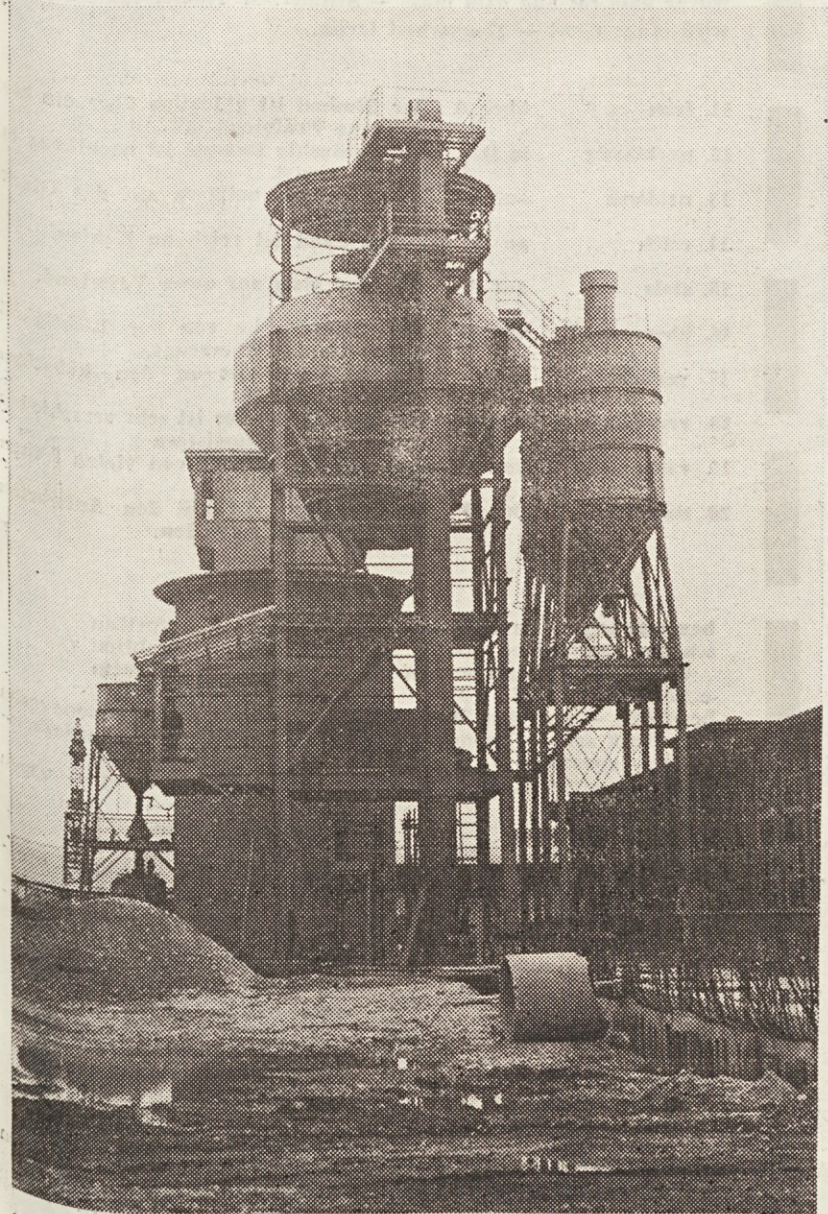
— Ne, bojim se le, da se komu ne bi kaj zgodilo, saj so tisti, ki se šele začnejo učiti, zelo malo poučeni o varstvu pri delu.

— Pravite, da ste že dvajset let v Gradisu. Ali ste delali tudi na gradbiščih?

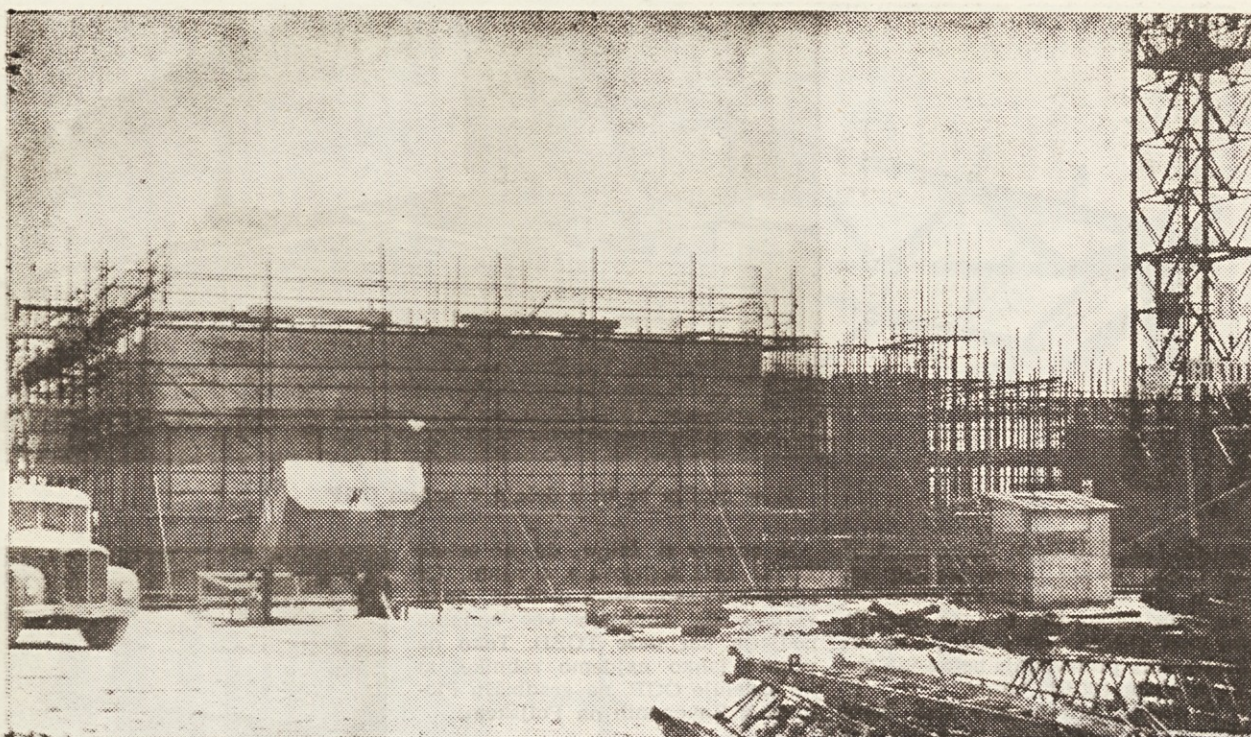
— Ne, gradbišča mi nekako ne »ležijo«, raje sem tu v delavnicah.

Armatura za vinogradniške drogeve je pripravljena

Nova betonarna v OGP

Tudi objekt malih predavalnic dobiva končne oblike

Zaenkrat brez zastojev

Nekaj mesecev je minilo, odkar je France Popit položil temeljni kamen za bodočo novo ekonomsko fakulteto. Takrat smo lahko videli le zelo malo, danes pa je na tistem mestu zraslo že precej zidu, zato smo povprašali tov. Janeza Kuštrina, kako daleč so pravzaprav že z gradnjo in kakšni problemi jih pri tem tarejo. Takole je povedal:

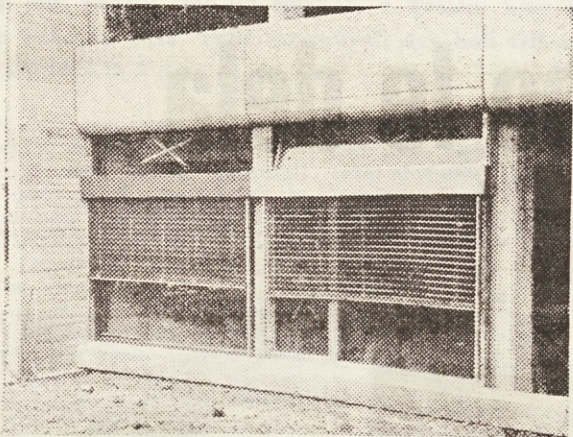
»Najprej moramo potožiti, da je dobava cementa precej v zaostanku, enako je tudi z armaturo. Centralna nabavna služba se sicer trudi, vendar se ne da pomagati, saj so tudi druga podjetja na istem. Konec junija bomo spravili pod streho dva objekta — male predavalnice in računski center. Operativni plan sledimo tako s komaj opazno zamudo. Na teh dveh objektih bomo julija začeli z obrtniškim deli, instalacijska dela pa se delno že izvajajo, v polnem zamenu pa se bodo v juliju. Če se situacija s cementom ne bo kmalu uredila, bo tako napredovanje del vprašljivo in s tem ogrožen plan. Nekoliko nas tarejo tudi finančne težave, saj se je v zadnjem času pojavilo precej podražitev.«

Teh morebitnih zamud pa upajo, da se bodo re-

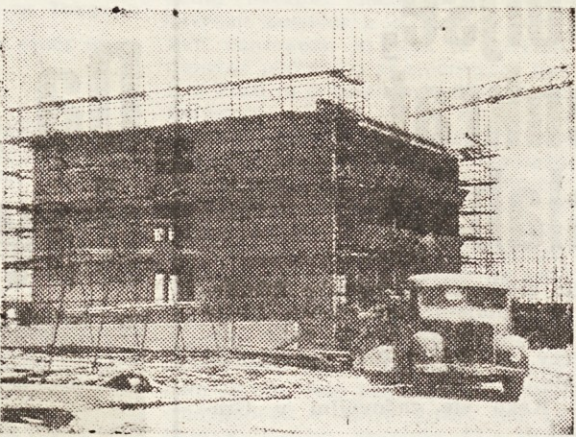
šili z uvedbo novih opažev — po NOE sistemu. Do konca leta morajo biti vsi objekti pod streho, zato približno dve tretjini delavcev dela tudi popoldne. Montiralni so tudi dodatni žerjav.

Kvaliteta del je kljub vsem težavam ob gradnji dobra in projektant je z našimi izvajalci zelo zadovoljen. Povedati moramo, da se vsa dela izvajajo v vidnem betonu, kar je zelo zahtevno. Zato jih tudi skrbi dobava cementa, saj ne morejo biti zadovoljni z vsakim, ampak le z eno vrsto, saj ostanejo vsi zidovi »goli« in bi se uporaba druge vrste cementa takoj opazila. Vezani so izključno na ankovski cement.

Sedaj je na objektu zaposlenih 140 delavcev. Pretežno so to tesarji. Poleg objekta imajo tudi manjše naselje — dve stanovanjski baraki. Malico in kasto dobivajo od družbene prehrane. S tem je delavcem omogočeno, da lahko delajo tudi popoldne, saj bi drugače zamudili precej časa z odhodom na kosilo in nato še do našega naselja v Tomačevem ali samskih domov, pa še prostora ne bi bilo za vse dovelj v Gradisovih stalnih naseljih.

Izdelani prototipi oken, da se bo investitor lažje odločil

Eden izmed objektov EF — računalniški center

Konkretna akcija

Pogovor s predsednikom osnovne organizacije sindikata TOZD GE Nizke gradnje Ferdin Kranerjem

Na gradbišču v Slatini, kjer gradimo viadukt 60-26, imenovan Slatina, je potekal naš razgovor s predsednikom ene najbolj delovnih osnovnih organizacij sindikata TOZD GE Nizke gradnje.

Koliko časa ste že predsednik OOS in kaj lahko poveste o dosedanjem delu?

Predsednik OOS sem že leto in pol, tako da bom le še pol leta na tem odgovornem mestu. Naše delo je že v osnovi razdeljeno, glede na to, da smo gradbeni enota, na zimsko in letno obdobje. V zimskem času, ko je mrtva gradbena sezona, je čutili večjo zagnanost in delavnost vseh članov sindikata medtem ko v letnem času posvečamo več pozornosti proizvodnji. S tem ne mislim, da dela naš sindikat samo v zimskem času, saj smo z delom dokazali, da živimo skozi vse leto. Tako po prevzemu te odgovorne naloge sem skušal uveljaviti svoje nazore, ki sem si jih ustvaril oz. pridobil z aktivnim delom v drugih organizacijah. Kot aktivni delavec v mladinski organizaciji in kasneje v partijski in sindikalni sem vseskozi sprovaljal zadane cilje. Tako smo si tudi za čas mojega predsednikovanja zadali nekaj nalog, ki jih hočem

desledno uveljaviti. Glede na to, da sem človek s terena, mi pri tem ne umerno pomagata podpredsednica Andreja Černivec in tajnik Ivo Krštinč.

In katere konkretne akcije ste izvedli?

Kot sem že omenil, je naše delo kolektivno. Kot prvo od nalog smo si zadali, da odpravimo takoimenovane sindikalne »veselice«. Le-te smo spremenili v ogled kulturnih dobrin in sicer obiska gledališča. Imeli smo že dve gledališki predstavi. Namesto letošnje prvomajske proslave pa smo se odločili, da sredstva, ki so bila za to namenjena odstopimo na račun socialno šibkih v naši organizaciji. Tako bo lahko nekaj otrok teh staršev videlo morje, saj jim bomo omogočili letovanje. Iz tega fonda pa črpamo tudi sredstva za denarno pomoč socialno šibkim, za obisk ponesrečenim in bolnim članom naše TOZD.

Kako imate organizirano delo sindikata glede na tolikšno razdrobljenost?

Delo sindikalne organizacije je v gradbenih enotah res malo težje kot v obratih, saj imamo gradbišča po vsej Sloveniji in tudi izven nje.

Istočasno pa smo združeni tudi z mariborskim birojem za projektiranje, čeprav naj bi imela vsaka TOZD svojo sindikalno organizacijo. Na gradbiščih imamo tudi svoje sindikalne poverjenike, tako da vse akcije potekajo z dobrim informiranjem vseh članov naše TOZD. Zaradi take razdrobljenosti pa ni mogoče izvesti kakšne hitre akcije, zato se zatekamo bolj k umirjenim in za delavce koristnim akcijam.

Kaj je napravila OOS v znanem primeru nepriznavanja cen na viaduktih na AC?

V zvezi z nepriznavanjem razlik za že opravljeno delo s strani investitorja je naša OOS skupaj z organizacijo ZK in mladinsko organizacijo sprožila akcijo in poslala zahtevo za priznavanje razlik. Za rezultat naše akcije še ne vem, zato vam ne bi mogel povedati nič določenega.

Kaj vas teži pri vašem delu?

Mene kot predsednika in tudi ostale člane sindikata najbolj razburja inflacija. Mislim, da bi se moral jugoslovanski sindikat s svojimi organizacijami po republikah in nato v OZD bolj zavzeti in se boriti

(Nadaljevanje na 12. str.)

Učimo se nemški

Wir lernen Deutsch

61 Lektion

Adjektiva mit dem Genitiv

Ich bin mir keiner Schuld bewusst

Es gibt einige Adjektiva, die man mit dem Genitiv verbinden kann. Doch ist diese Anwendung in der täglichen Sprache selten. Hierzu gehören: bewusst, bedürftig, eingedenk, fähig, gewiss, kundig, müde, schuldig, sicher.

Beantworten Sie folgende Fragen: 1. Wessen ist die Mutter bedürftig? (Ruhe und Pflege). Die Mutter ist der Ruhe und der Pflege bedürftig. 2. Wessen ist der gute Mensch unfähig? (Verbrechen). 3. Wessen ist der Angeklagte verdächtig? (Diebstahl in der Bank). 4. Wessen war der Sänger gewiss? (grosser Erfolg). 5. Wessen ist die Frau in dem grossen wald unkundig? (jeder Weg). 6. Wessen ist der Seemann in allen Gefahren sicher? (treue Hilfe der Kameraden). 7. Wessen ist der dankbare Sohn immer eingedenk? (Mühe und Arbeit der Eltern). 8. Wessen ist sich der fleissige Student bewusst? (Pflicht fleissig zu arbeiten). 9. Wessen ist das Mädchen sicher? (Verschwiegenheit der Freundin). 10. Wessen ist die kranke Mutter gewiss? (Versendung in ein Erholungsheim).

Ergänzen Sie nachstehende Sätze nach folgendem Muster: 1. Eine arme Frau braucht Hilfe, eine arme Frau ist — Hilfe bedürftig. 2. Mancher Mensch ist sich (kein Fehler) bewusst. 3. Ein böser Mensch ist — (jedes Verbrechen) fähig. 4. Der Bankbeamte ist — (Unterschlagung) verdächtig. 5. Der Minister ist — (Landesverrat) schuldig. 6. Ich bin — (meine Sache) sicher. 7. Der Student war — (Erfolg der Prüfung) nicht gewiss. 8. Der Fremde ist hier — (Weg) nicht kundig. 9. Die Kinder waren — (Grosseltern) eingedenk. 10. Die Reisenden sind — (Warten) müde.

Adjektiva mit präpositionalen Objekt

1. arm	an D	Deutschland ist arm an Gold und Silber
2. aufmerksam	auf A	Der Student ist aufmerksam auf die Worte des Professors.
3. bekannt	mit D	Der Ausländer ist mit vielen Deutschen bekannt.
4. blass, rot	vor D	Das Mädchen wurde blass (rot) vor Furcht.
5. böse	auf A	Die Mutter ist böse auf das unfolgsame Kind.
6. eifersüchtig	auf A	Die Schwester ist auf ihre hübsche Schulfreundin eifersüchtig.
7. fähig	zu D	Der kranke Student ist zur Vorbereitung auf die Prüfung nicht fähig.
8. fertig	mit D	Der fleissige Schüler ist mit der Hausarbeit schnell fertig.
9. frei	von D	Der Kranke ist nach der Operation frei von seinen Schmerzen.
10. freundlich	zu D	Der gute Mensch ist freundlich zu allen Menschen.

Übung: Bilden Sie Sätze: 1. Lehrer böse — Schüler wegen der schlechten Arbeit (Der Lehrer ist böse auf die Schüler wegen der schlechten Arbeit). 2. Alle Menschen freundlich — Kinder, (freundlich zu den Kindern). 3. Während des Urlaubes Arbeiter frei — jede Arbeit. 4. Der Diplomat bekannt — viele Ausländer. 5. In der Jugend mancher grosse Künstler arm — irdische Güter. 6. Oft sind viele Menschen nicht fähig — ernste Arbeit. 7. Die Sängerin ist eifersüchtig — Erfolge der Konkurrentin. 8. Polizisten müssen aufmerksam sein — Diebe in grossen Warenhäusern. 9. Der Kranke wurde bald rot und bald blass — Schmerzen. 10. Der faule Schüler wird lange nicht — Hausarbeit fertig.

11. froh	über A	Der Student ist glücklich über die bestandene Prüfung.
12. nachlässig	in D	Der schlechte Beamte ist nachlässig in seinem Dienst.
13. neidisch	auf A	Der Arme ist neidisch auf das Glück des Reichen.
14. reich	an D	Deutschland ist reich an Kohlen.
15. stolz	auf A	Wir sind stolz auf unser Vaterland.
16. überzeugt	von D	Der Gelehrte ist von der Richtigkeit seiner Theorie überzeugt.
17. verliebt	in A	Das Mädchen ist in den hübschen Burschen verliebt.
18. verschieden	von D	Der jüngste Bruder ist sehr verschieden von seinen Geschwistern.
19. voll	von D	Das Theater ist voll von vielen frohen Menschen.
20. zufrieden	mit D	Der Professor ist mit den Antworten des Studenten zufrieden.

bewusst sein — zavedati se
ich bin mir keiner Schuld bewusst — ne čutim se krivega
e Schuld — krivda
bedürftig — potreben biti česa
eingedenk sein — spominjati se
fähig — sposoben
gewiss — svest si biti česa
kundig — vešč
müde — utrujen
schuldig — kriv
sicher — siguren
e Pflege — oskrba
unfähig — nesposoben
s Verbrechen — zločin
verdächtig — sumljiv
r Diebstahl — tatvina
r Erfolg — uspeh
unkundig sein — nevešč, brez znanja
e Mühe — trud
e Pflicht — dolžnost
e Verschwiegenheit — molčečnost
e Versendung — pošiljanje
s Erholungsheim — okrevališče
neidisch — nevoščljiv
die irdischen Güter — zemlj-ske dobrine
überzeugt — prepričan
verliebt in — zaljubljen v
s Verbrechen — zločin
unkundig — nevešč
e Unterschlagung — poneverba
r Landesverrat — veleizdaja, izdaja domovine
r Erfolg der Prüfung — uspeh pri izpitu
r Fremde — tujec
s Warten — čakanje
Präpositionalen Objekt — prämet s predlogom
aufmerksam auf — pazljiv, pozoren na
blass — bled
unfolgsam — neposlušen
böse auf — hud na
eifersüchtig — ljubosumen
e Vorbereitung — priprava
fertig mit — gotov z
frei von — prost česa
freundlich — prijazen
r Ausländer — inozemec
nachlässig — zanikrn, nemaren
r Bursche — fant
verschieden — različen

Rajko Šalehar odhaja

Rajko Šalehar

Te dni odhaja v pokoj Rajko Šalehar, naš dolgoletni sodelavec. H Gradisu je prišel bolj točno pred desetimi leti kot referent za lastne investicije. To delo je opravljal do konca leta 1965, ko je podjetje ustanovilo lastno stanovanjsko enoto. To stanovanjsko enoto je organiziral in vodil do sedanje upokojitve. Pa naj sam malo več pove o svojem delu:

»Od začetka delo ni bilo lahko. Materiala ni bilo na razpolago, treba je bilo zbrati vso dokumen-

tacijo, preštudirati vse zakone, resolucije, odloke in po teh urediti enoto. Takrat je štela okoli 270 stanovanj, danes pa jih ima približno 560. Zunaj niso ravno s simpatijami gledali na to ustanovitev, zlasti so temu nasprotovala nastajajoča stanovanjska podjetja.

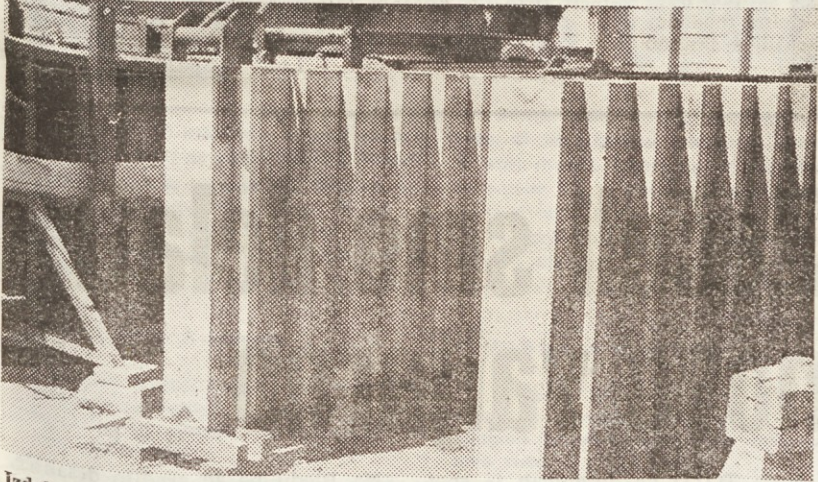
Na začetku je bilo finančno vprašanje enote kolikor toliko zadovoljivo, danes pa spričo stanoarin iz leta 1966 in spričo podražitev del, materiala in uslug ni mogoče dobro poslovati in vzdrževati stanovanja.

Sicer pa se čez življenje v Gradisu ne morem pritoževati. Počutil sem se dobro, saj je med nami bilo vedno pravo tovarištvo in medsebojno sodelovanje. Sam sem poskušal svoje delo opravljati v interesu podjetja. Pravzaprav bi se sedaj ko odhajam v pokoj, rad osebno poslovil, pa to najbrž ne bo mogoče. Zato bi izrazil priložnost, da to storim preko časopisa, obenem pa se zahvaljujem za sodelovanje vsem, s katerimi sem sodeloval in jim želim še veliko uspeha pri njihovem delu, zlasti pa to želim podjetju kot celoti.

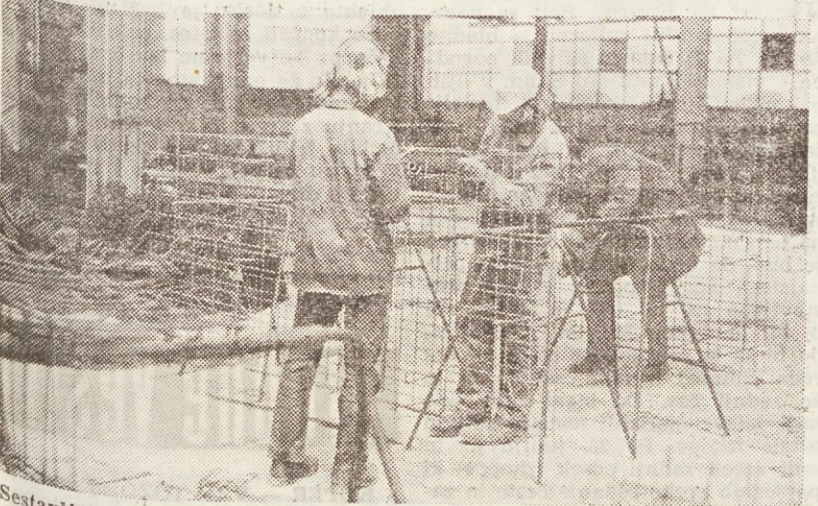
Tudi mi se v imenu podjetja zahvaljujemo tovarišu Šaleharju za njegovo delo in mu želimo še precej let uživanja zaslužnega pokoja.

Novosti v obratu betonskih izdelkov

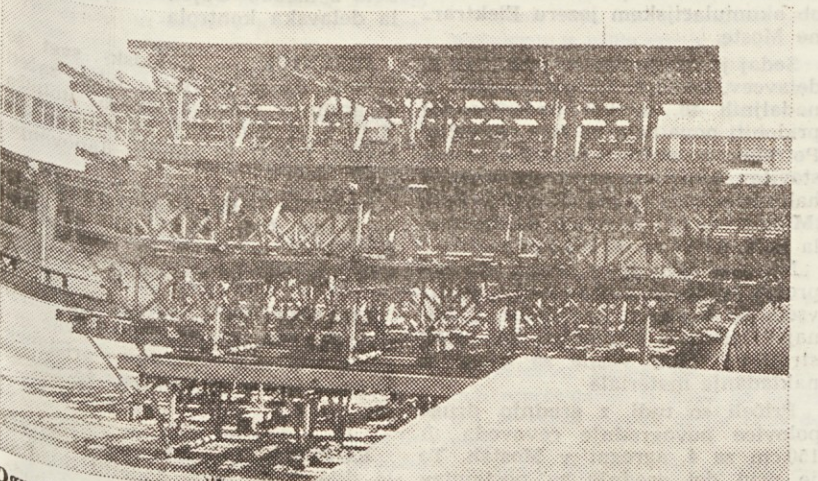
Nekaj številčk nazaj ste lahko brali par novic o Obratu betonskih izdelkov na Pobrežju. Danes vam bomo to proizvodnjo prikazali sicer z malo manj besedami pa več s slikami. Tam se je nabralo precej novosti, ki bodo zanimale večino zaposlenih, posebno še tiste, ki te izdelke ne morejo videti pri sami uporabi na gradbiščih.

Izdelane stene za nosilne komore za tovarno elektrofiltrskih zidakov v Velenju

Sestavljanje armature za montažne elemente je zahtevno delo, saj je potrebna milimetrska natančnost

Ogrodje za velike tabelske opaže sistema NOE, s katerimi lahko opazimo do 20 m² plošče ali stene

Ko bomo planirali naš razvoj

Planiranje razvoja in samoupravna graditev skupne razvojne politike sta obveznost in ena poglavitnih neposrednih funkcij združenega dela

Ena izmed glavnih točk dnevnega reda, na prihodnjem zasedanju družbenopolitičnega zbora skupščine SRS dne 2. 7. 1974 bo prav gotovo obravnava »Osnove pristopa in načrt izdelave družbenega plana SR Slovenije 1976—1980«, ki ga je pripravil Zavod za planiranje SRS.

Ker je gradivo izredno pomembno tudi za Gradis, objavljamo nekatere misli in osnovne značilnosti pristopa k izdelavi družbenega načrta SR Slovenije za leto 1976—1980. Skladno z določili ustave je celoten sistem družbenega planiranja zasnovan na načelu, da so temeljni nosilci planiranja delavci v TOZD, ki samostojno sprejemajo svoje programe in plane razvoja zaradi razvijanja materialne podlage svojega dela, izboljšanja delovnih in življenjskih pogojev ter izvajanja širših samoupravnih in družbeno dogovorjenih nalog. Pri tem pa so TOZD kot temeljna oblika združevanja dela in sredstev, osnova procesa širše integracije združenega dela, kjer se na podlagi samoupravnih sporazumov uresničujejo skupni interesi. Samoupravno reševanje skupnega pomena, je torej po ustavi obveznost združenega dela.

Ko bomo v prihodnje planirali in usklajevali skupne interese morajo priti do izraza tako interesi vseh subjektov planiranja, kot interesi družbe kot celote, zato bo moral postopek izdelave plana na samoupravnih osnovah zagotoviti:

— opredeljevanje skupnih interesov na vseh ravneh združevanja dela in sredstev ter usklajevanje posameznih interesov temeljnih organizacij združenega dela s tako ugotovljenimi skupnimi interesi,

— opredeljevanje specifičnih skupnih interesov v razvojni politiki med asociacijami, sorodnimi ali komplementarnimi delovnimi organizacijami na podlagi poslovnega interesa ter usklajevanje planov vseh udeležencev v procesu v tistih elementih plana, ki izražajo te skupne interese,

— uveljavljanje samoupravnih sporazumov kot metode usklajevanja planov in kot temeljnega instrumenta, s katerim temeljne organizacije združenega dela zagotavljajo spoštovanje in uresničevanje medsebojnih skupnih interesov v razvojni in poslovni politiki in

— uveljavljanje družbenih dogovorov, ki so skupaj s samoupravnimi sporazumi podlaga družbenih planov in omogočajo obvladovanje temeljnih proporcov razvoja proizvodjalnih sil družbe.

S samoupravnimi sporazumi se torej določajo skupni razvojni interesi na različnih ravneh in oblikah združevanja delovnih organizacij oziroma združevanja njihovih sredstev.

PLAN TOZD MORA ODRAŽATI CELOTO INTERESOV IN POTREB DELAVCEV

Koncept planiranja v temeljnih organizacijah združenega dela izhaja iz načela, da mora njihov plan odražati celoto interesov in potreb delavcev. Torej ne gre za klasični podjetniški plan, ki se je omejeval na proizvodno in poslovno orientacijo, temveč za kompleksno planiranje proizvodjalnih sil oziroma produktivnosti dela, ki mu je izhodišče in cilj izboljšanje delovnih pogojev dela in življenja delavcev. Plan mora vsebovati tudi obveznosti, ki izhajajo iz združevanja dela in sredstev, samoupravnega povezovanja na osnovi skupnih potreb in interesov ter iz smernic družbenih dogovorov.

Plan temeljne organizacije združenega dela sprejme delavski svet oziroma drugi ustrezni samoupravni organi temeljne organizacije združenega dela po javni razpravi v delovnem kolektivu. Plan izdelata poslovodni organ s strokovnimi službami v temeljni organizaciji združenega dela oziroma s pomočjo strokovnih služb v organizaciji združenega dela.

Izhodiščni del plana bo torej obsegal celovito skrb za pogoje dela ter za življenjski in družbeni standard zaposlenih, kot so: program varstva pri delu, politika zaposlovanja, internega strokovnega izobraževanja, politika, delitve osebnih dohodkov,

program skupne porabe v kolektivu, program reševanja stanovanjskih problemov zaposlenih na osnovi lastnih sredstev in na solidarnostni osnovi v okviru stanovanjske skupnosti, program splošnega izobraževanja, kulturnega in rekreativnega udeleževanja, družbena prehrana zaposlenih, politika uresničevanja skupnih potreb prek interesnih skupnosti za zdravstveno varstvo in zavarovanje, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, otroško varstvo ter zaposlovanje.

Proizvodna in poslovna vsebina plana bo obsegala predvsem razvojno usmeritev, ki se izraža v planirani strukturi in obsegu proizvodnje, tehnološkemu razvoju in proizvodnih zmogljivostih, oceno realizacije dohodka in program njegove delitve (politika amortizacije, akumulacije delitve dohodka za osebno in skupno porabo v kolektivu), program razširjene reprodukcije (planiranje lastnih in tujih sredstev za financiranje naložb, obseg in struktura vlaganj v osnovna in obratna sredstva, modernizacija zmogljivosti), inovacije, razvojne raziskave in aplikacije, izkoriščanje obstoječih in novih zmogljivosti, oceno potreb po surovinah in reprodukcijskih materialih in drugo.

Tretji del srednjeročnega plana temeljne organizacije združenega dela pa bo vseboval obveznosti gospodarskega, socialnega in prostorsko-regionalnega značaja, ki jih temeljna organizacija združenega dela zaradi uresničevanja svoje razvojne politike oblikuje in prevzema v okviru plana oziroma skupne razvojne politike na ravni delovne organizacije, drugih asociacij in samoupravnih interesnih skupnosti v gospodarstvu, interesne skupnosti za stanovanjsko gospodarstvo, za zaščito okolja ter v okviru skupnih planov na ravni samoupravnih interesnih skupnosti za storitve družbenih dejavnosti, kultura, telesna kultura, zdravstveno varstvo in zavarovanje, otroško varstvo zaposlovanje, pokojninsko in invalidsko zavarovanje in končno vsebuje uresničevanje politike oziroma obveznosti, ki izhajajo iz sporazumevanja na vseh ravneh družbenopolitičnih skupnosti.

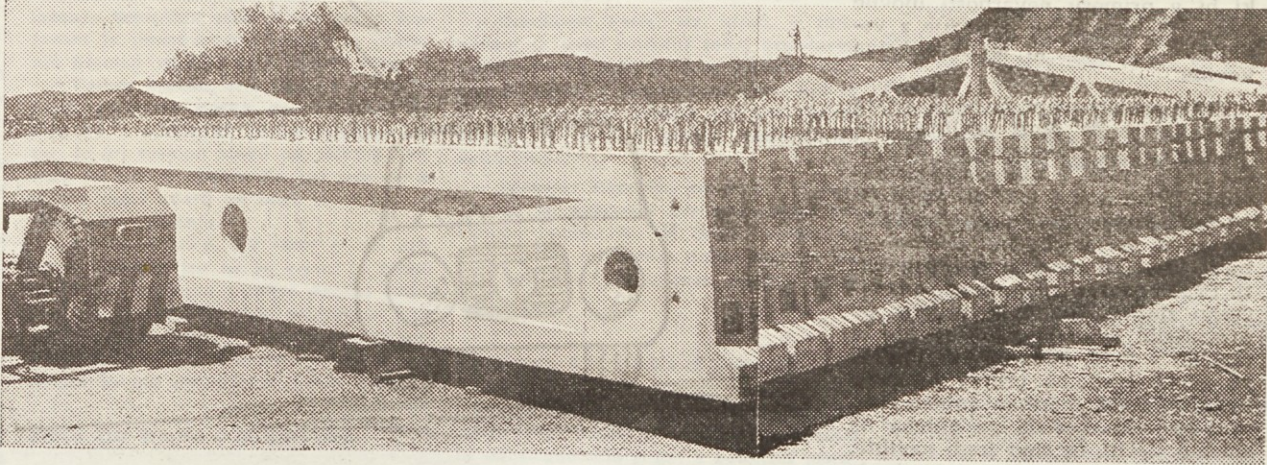
SPORAZUMEVANJE NA NIVOJU PODJETJA

V skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi TOZD v GIP Gradis ter po uspešni integraciji Gradisa s Slovenijo cestami v sestavljeno organizacijo združenega dela, pa bodo plani na tem nivoju vsebovali predvsem:

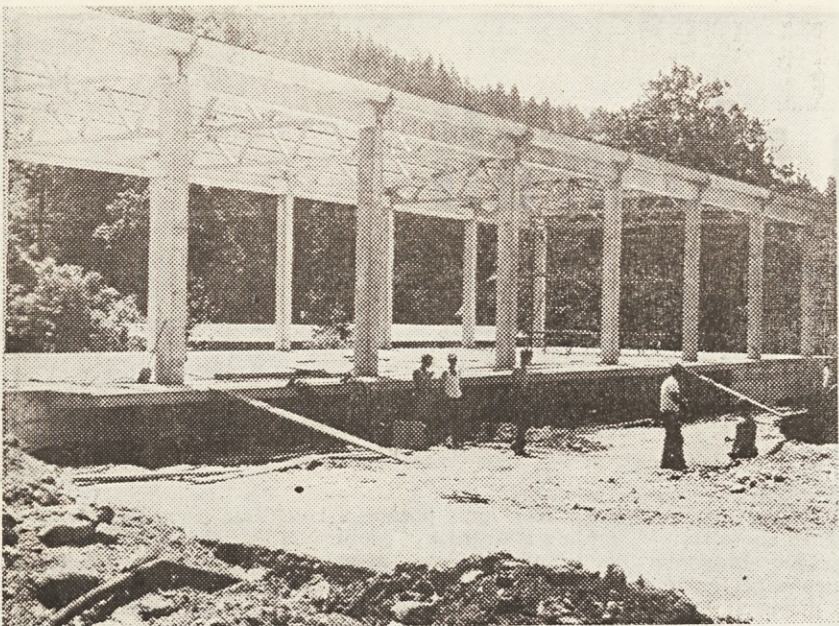
skupnj koncept razvoja, skupno planiranje prodaje in nabave na domačem in tujem trgu, dogovor o tehnološki specializaciji proizvodnje, dogovor o uporabi določenih tehničnih standardov in standardov kvalitete, koordinirano načrtovanje in izvajanje investicijskih naložb, skupna politika glede dobivanja in uporabe dodatnih domačih in tujih finančnih sredstev za financiranje razvoja, združevanje sredstev temeljnih organizacij združenega dela za morebitne skupne naložbe v proizvodne zmogljivosti, v prodajne in servisne obrate ter v raziskave in razvoj glede uvajanja novih tehnologij in izdelkov, iniciranje planske funkcije v temeljnih organizacijah združenega dela, ustanovljenih na podlagi združenih sredstev, usklajevanje proizvodnje v smislu optimalne izrabe kapacitet, dogovor o kriterijih in odnosih cen v internem prometu, planiranje kooperacije z drugimi delovnimi organizacijami in tujimi partnerji glede delitve dela pri finalizaciji proizvodnje, pri razrešitvi in dopolnitvi prodajnega sortimenta, pri odpravljanju ozkih grl v proizvodnji, nadalje na tehnološkem in finančnem področju in podobno, obveznosti, ki izhajajo iz sporazumov na drugih ravneh združevanja dela (asociacije, gospodarska zbornica), skupni program ustanavljanja dislociranih gradbišč in obratov, skupno programiranje kadrov in še druge funkcije v okviru planiranja razvoja, ki so bile dogovorjene s samoupravnimi sporazumi o združitvi.

Obravnava tako pomembnega akta, kot je izdelava družbenega načrta za prihodnja obdobja, pa seveda ne bo morala biti samo izključna naloga strokovne službe v podjetju, temveč naloga vseh subjektivnih sil, organiziranih v zvezi komunistov, aktivih mladine in sindikatu. Čakajo nas torej še velike in obširne naloge.

C.

Tipizirani nosilci za Gradisove hale — v ospredju nosilci za hale težke izvedbe z ravno streho in v ozadju nosilci za GH-4

Zanimanje za Gradisove montažne hale je vse večje

Kovinarji so tudi na Pobrežju

Kadar govorimo o Kovinskih obratih v Mariboru, si predstavljamo pač tiste, ki so postavljeni ob Sokolski ulici. Tudi mi smo do sedaj obiskovali vedno le Gradisovce na tem mestu. Kar spregledali smo, da imajo Kovinski obrati delavnice tudi na Pobrežju, v katerih je zaposlenih precej ljudi. Pa so se zadnjič ti pritožili (sicer bolj za šalo kot zares, pa vendar), da jih nič ne obiščemo in ne pišemo o njih. Ker je letos tudi cesta do naših na Pobrežju že asfaltirana, res nismo imeli nobenega opravičila, da ne bi pogledali v ta konec in tako danes lahko berete, kaj počno v pobreskih kovinskih obratih.

Ce bi hoteli vrsto njihovega dela bolj točno označiti moramo povedati, da je pravzaprav razdeljeno na novogradnjo in remont. Prvi del daje izdelke, ki so znani tudi izven Gradisa in jih poleg naših TOZD kupujejo tudi druga podjetja. Tako na primer delajo mešalce za malto MM-150, japonske in druge izdelke izdelujejo v večjih količinah, tudi

po 100 kosov, za Gradis in druge kupce. Pred kratkim so končali za tovarno dušika v Rušah konstrukcijo za mikroklasacijo in posavitev strojev. V štajerskem bazenu postavljajo prevozne betonarne, v delavnicah pa delajo tudi dotokne dele, tako na primer ogrodja za betonarne in stolpe za mešalce PM-250 ter PM-500. Na Pobrežju nastajajo tudi vse ograte za nadvoze in mostove, ki jih Gradis gradi na avtocesti.

Drugi del dejavnosti je remont drobne mehanizacije, predvsem za gradbeno enoto Maribor.

V novogradnji in remontu je zaposlenih 39 ljudi. To so varilci, električarji, ključavničarji in strugarji. Za nova dela imajo na Pobrežju urejen tudi en del konstrukcije, v kateri delata dva konstruktorja.

V grobem smo torej je prikazali, kaj delajo naši kovinarji na Pobrežju. Mogoče so res nekoliko oddaljeni od nas v svojih delavnicah, zato pa lahko njihove izdelke srečujemo na vsakem graščiču.

Mesec varnosti uspel

Poročilo odbora za varstvo pri delu o mesecu varnosti v GIP Gradis

Že med izvajanjem programa meseca varnosti v letu 1973 je bila večina članov kolektiva za to, da se mesec varnosti s takim ali podobnim programom organizira tudi naslednje leto 1974 in tako vsa nadaljnja leta.

Taki predlogi so bili poslani tudi pisмено.

Na osnovi tega je odbor za varstvo pri delu na svoji 1. seji dne 7. 3. 1974 razpravljal o organizaciji meseca varnosti. Sprejet je bil predlog, da se mesec varnosti organizira in prične 15. aprila ter traja do konca meseca maja 1974.

Predlog odbora je bil dne 4. 4. 1974 obravnavan tudi na sestanku tehničnih pomočnikov in sprejet s pripombo, da se program meseca varnosti čim več izvaja po rednem delovnem času.

Predvideno je bilo, da program traja 90 minut, bil pa je nekoliko daljši in je obsegal več predavanj in predvajanje dveh filmov.

Predavanja so zajemala naslednje teme:

— gibanje poškodb in bolezni v GIP Gradis v letu 1973 s primerjavo podatkov iz leta 1972 in navedba podatkov prvega trimesečja 1974,

— gibanje poškodb in bolezni v TOZD z analiziranjem nekaterih resnejših primerov in vzrokov poškodb za tisto TOZD, kjer je bil izvajan program,

— zmanjšanje vrednosti proizvodnje zaradi bolezenskih vzrokov (poškodbe in bolezni) in koliko ti izostanki bremenijo osebo dohodke delavcev,

— predlogi za izboljšanje sedanjega stanja glede na pogostost in resnost poškodb ter bolezni (med drugimi predlogi je bila posebej poudarjena nujnost sodelovanja posameznika in vseh članov kolektiva na tem področju).

Takoj po predavanjih sta bila predvajana dva filma:

— Čelada na glavi (črno-beli) in

— Varnost je pot življenja. (v barvah)

Nato so bile podeljene pohvale in značke delavcem za prizadevno in uspešno delo na področju varstva v letu 1973.

Komisije za varstvo pri delu TOZD so predlagale, da se podeli 106 pohval in značk ter 30 nagrad.

Program se pripravili in izvedli delavci odd. za varstvo pri delu s sodelovanjem predsednika odbora za varstvo pri delu in centra za izobraževanje.

Program je bil izvajan sedemindvajsetkrat (na 27 krajih).

Pri izvajanju programa je bilo prisotnih največ 178. Najmanj pa 25 ljudi. Skupaj je bilo pri izvajanju programa meseca varnosti prisotnih 2288 ljudi ali 40% zaposlenih upoštevajoč številčno stanje zaposlenih v mesecu aprilu t. l. v tistih TOZD, kjer je bil program izvajan.

Med delovnim časom je bil program izvajan na 5 krajih s skupno udeležbo 433 ljudi, povprečno 87 ljudi, na 15 krajih po delovnem času s skupno udeležbo 1132 ljudi, povprečno 75 ljudi, delno med delovnim in prostim časom pa na 7 krajih s skupno udeležbo 733 ljudi povprečno 103 ljudi.

V posameznih TOZD je bila udeležba naslednja:

TOZD	Zaposlenih	Udeležilo	%
Celje	569	318	56
Jesenice	645	191	30
Koper	217	25	11
Ljubljana	606	205	34
Ljubljana-okolica	445	26	6
Maribor	889	392	44
Ravne	469	192	41
Nizke gradnje	466	190	41
KO Ljubljana	218	138	63
KO Maribor	218	178	82
LIO Škofja Loka	254	177	70
OGP Ljubljana	352	77	33
SPO Ljubljana	356	57	16
Železokrivnica	104	37	36
vajenci	—	69	—
instruktorji	—	16	—
	5688	2288	40

Ce pogledamo udeležbo po posameznih TOZD vidimo, da ni bila povsod zadovoljiva, če upoštevamo, da so predavanja zajemala podrobne podatke o poškodbah in boleznih in da so bili podani predlogi, kako zmanjšati pogostost poškodb in bolezni.

Nujno je, da so s takimi podatki seznanjeni vsi člani kolektiva, če hočemo, da se bomo vsaj nekoliko približali cilju, ki ga z organiziranjem meseca varnosti hočemo doseči.

V mesecu varnosti bi morali pokazati več aktivnosti tudi vodstveni kadri — organizatorji dela. Skupaj z delavci bi morali gledati, da v podjetju ne bi bilo toliko poškodovanih in bolnih, kar bi lahko dosegli, če bi se zavestno vključili v to akcijo.

Ugotavljamo tudi, da na večjih delovnih delavci niso bili pravočasno obveščeni kdaj in kje bo za njihovo delovno mesto izvajan program meseca varnosti, da se lahko temu času prilagodijo. Nekateri so bili o tem obveščeni pol ure prej oz. pol ure pred koncem delovnega časa, čeravno so delali v podaljšanem delovnem času. Na enem delovnem mestu je ekipa, ki je izvajala program meseca varnosti zato prišla na prazno, delavci pa zaradi tega niso dobili važnih in potrebnih informacij.

Ce bomo tudi v bodoče sledili željam članov kolektiva in organizirali take akcije kot je mesec varnosti, bo treba več zavestnega sodelovanja tistih delavcev, ki lahko vplivajo na večjo udeležbo.

Kljub temu, da udeležba ni bilo povsod zadovoljiva lahko rečemo, da je mesec varnosti uspel, saj so povsod po korčanem programu delavci rekli, da je prav, da jih seznanjamo s takimi podatki in dajemo predloge in navodila za zmanjšanje pogostosti nezdod, ker vedo, kaj pomenijo težke poškodbe, zlasti tiste, ki puščajo invalidnost.

Predsednik odbora:
Ludvik Snajder

Ali smo varni v avtu pred strelo?

V spomladanskih in poletnih nevihtah se ljudje velikokrat sprašujejo, ali so med nevihtov v avtu varni pred strelo ali ne. Ce v avtu udari strela, se potnikom v avtomobilu ne more nič zgoditi, kajti pločevinasta karoserija je zaščita pred strelo. Ko strela udari v avto, steče tok po zunanji strani avtomobila in po vlažnih gudah v zemljo. Potniki v avtu torej ne bi zadela in to tudi takrat ne, če se potniki dotikajo karoserije na notranji strani. Potniki sicer čutijo določene potencialne razlike, vendar so le-te zelo majhne.

Pred strelo so varni tudi avtomobili s premično streho in odprti avtomobili. Jeklene premične strehe so sestavni del kovinske karoserije in tu skoraj ni nobene nevarnosti. Tudi pri premičnih strehah iz b. ali umetne mase nevarnosti ni več, ker je v okvirih vedno zadosti kovinskih delov. V avtomobilih z odprto streho je nevarnost seveda večja, pa tudi tu so kovinske opre, ki bi v primeru nevarnosti uovile strela. Nevarnost se povečuje z velikostjo površine, ki je ne pokriva kovina.

Večja nevarnost v primeru udara strele pa je, če skozi nevihto vozimo z izvlečeno avtomobilsko anteno. Ce strela trešči v avtomobilsko anteno, lahko steče tok do radia in od radia k potniku, če le-ta sedi blizu radia. Avtomobilska antena je torej edini vir nevarnosti ob nevihti. Praviloma je treba anteno pravočasno zložit. Dokler se vozimo po drevoredu, je malo možnosti, da bi treščilo v avto, kadar pa se vozimo po odprti cesti, na primer po avtomobilski cesti, moramo anteno čim prej spraviti. Seveda pa antene ne smemo zložiti, če smo sredi nevihte, ker je izstopanje ali vstopanje iz avtomobila lahko smrtno nevarno.

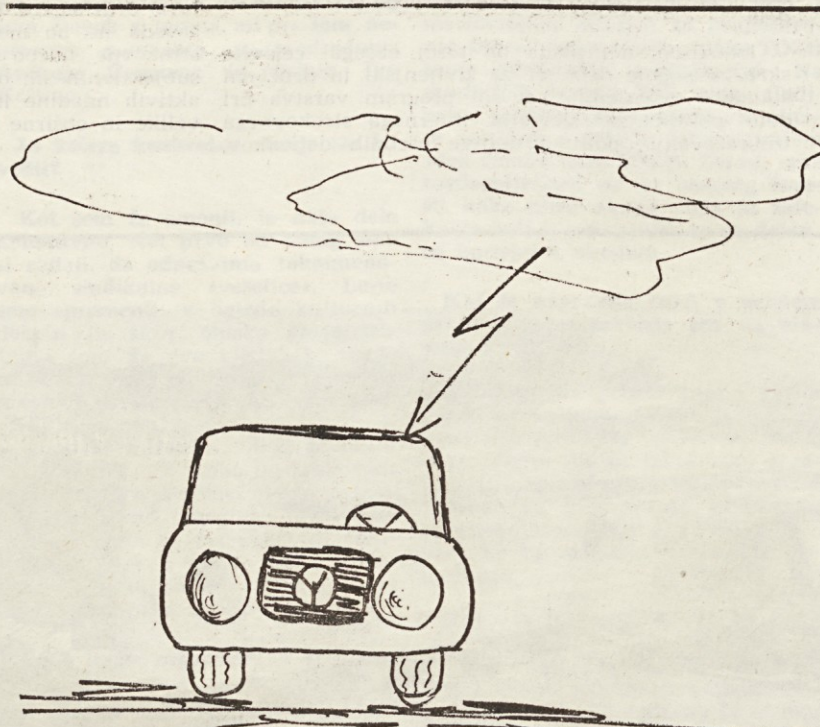
Ce bi se dotaknili avtomobila v trenutku, ko bi vanj udarila strela, bi utegnili umreti; celo če strela udari v bližini, lahko nastane nevarno visoka napetost med avtom in zemljo.

Iz vsega tega je razvidno, da je avtomobil ob nevihti najboljše zaklonišče. Vsakemu, ki ga nevihta preeneti na polju bi svetlovala ne beži v kak jarek, ampak naj skuša pravočasno sest v kak avto.

Ce ležemo v jarek, preži namreč nevarnost, da nas ubije strela, če le-ta udari v našo bližino. Denimo, da udari strela 30 m od jarka. Električni tok se po zemlji razprši na vse strani in nas lahko v jarku ubije. Seveda, če nas nevihta preseneti na polju pa v bližini ni nobenega avtomobila je še zmeraj bolje da ležemo v jarek kot pa, da stojimo na prostem ali pa pod kakšnim samotnim drevesom.

Gumijasti pasovi, ki jih mnogi vozniki obesimo spodaj na avto, so sposobni odvesti električno napetost, ki nastaja zaradi trenja gum, toda kot strela vodi ne morejo delovati. Slabo počutje potnikov v avtomobilu ki naj bi nastalo zaradi električnih polj v njem pa zavoljo teh trakov tudi ne bo nič boljše, kajti morebitna statična elektrika na karoseriji ne vpliva na notranjost avtomobila.

B. S.

Ali smo v avtu res varni, če strela udaril v naš avto?

Začeli smo delati novo valjarno

Naša TOZD na Jesenicah je spet začela z enim velikim gradbiščem, ki ji bo prinesel precej denarja. V železarni na Koroški Beli so namreč začeli graditi valjarno — hladne obrate. Za ta dela so sklenili pogodbo v višini 3,6 milijard S din, v njih pa so mišljeni izkopi, vsi temelji za halo, skratka celotna hala brez železne konstrukcije in brez temeljev za stroje v njej. Dela potekajo zaenkrat še po planu, vendar je postavitev ceste Ljubljana—Jesenice na tem mestu v zamudi. Obljubljeno je bilo, da bodo ta dela gotova petnajstega aprila, potem je bilo predstavljeno na 15. maj in sedaj naj bi bil ta datum 28. junij. Želijo si, da bi se ta postavitev ceste prvega reda čimprej izvršila, saj je za to že zadnji čas. Do tega časa bodo naši delavci naredili temelje hale in ostale izkope. Po 28. juniju pa bi radi začeli zadnji odsek izkopov, ki pa segajo preko sedanje ceste in zato je postavitev tudi tako nujna.

V tem času bodo gotova tudi zemeljska dela za postavitev cisterne ob akumulacijskem jezeru Elektrarne Moste.

Sedaj je na gradbišču približno 40 delavcev, nameravajo pa zaposliti še nadaljnjih 40, za kar bodo morali pridobiti nova dela na tem območju. Potrebno bo skleniti pogodbo za postavitev temeljev za stroje v novi hali železarne tu na Koroški Beli. (Mimogrede naj omenimo, da bo imela hala površino 35 002,5 m².)

Na gradbišču je v pomoč ljudem precej gradbene mehanizacije, predvsem so to stroji za izkope, 6 trinajst kubičnih dimpatlov ter ostali stroji in težka vozila za izkop in nakladanje materiala.

Pričeli so tudi z gradnjo druge polovice novogradnje cevovoda Ø 150 cm za 4. agregat v Mostah. To je prvi del gradnje za postavitev 4. agregata, ki bo dograjen do vključno leta 1976.

Na Bledu pa že gradijo drsališče, ki bo zaenkrat odprto, kasneje pa bo dobilo tudi streho. Velikost tega objekta v tlorisu je 3600 m². Z deli bodo končali že letos, pokritje drsališča pa bo verjetno izvršeno v letu 1975. Ko že omenjamo ta nova dela, moramo povedati, da bodo začeli v Kranju z gradnjo kotlovnice, ki naj bi bila že v tem letu gotova, njena vrednost pa bo približno 1 staro milijardo din.

drobne vesti

KOPER — V tej TOZD so sklenili, da bodo na delavskem svetu temeljito obravnavali vsak objekt, ki dela z izgubo. Objekte bo predlagala delavska kontrola.

JESENICE — Delavski svet je sklenil, da je potrebno takoj začeti z gradnjo stanovanjskega stolpca R-16 s 16 stanovanji za potrebe delavcev TOZD, ki nimajo stanovanja.

SAMSKI DOM, KOZELJEVA UL. — V tem domu so sklenili, da bodo pregradili jedilnico in pridobili s tem televizijsko dvorano.

FRANKFURT — V tej naši enoti bodo ustanovili oddelek osnovne organizacije ZK Načelnik pristanelek komunistov v Frankfurtu že obstaja.

KOPER — Delavski svet te TOZD je sklenil, da bodo dodelili mladim gradbenim material da si bodo uredili svojo sobo v samskem domu.

Zenske in del moške ekipe Nizkih gradenj, ki uspešno nastopata v namiznoteniški sindikalni ligi

Šport na upravi Nizkih gradenj in v biroju

Tako kot tudi pri drugih TOZD je tudi pri nas na upravi zelo razgibana športna dejavnost. Skozi vse leto dekleta in fantje pridno trenirajo in tekmujejo v namiznem tenisu in odbojki. Tako že tri leta tekmujejo v mariborski sindikalni ligi v namiznem tenisu in odbojki. Dekleta so do sedaj še vedno dobivale pokale za prvo oziroma drugo mesto v obeh panogah.

Tudi letos smo imeli v pomladanskem delu prijavljeni dve ženski ekipi v namiznem tenisu in dosegli smo drugo oziroma sedmo mesto v odbojki pa dekleta vodijo pred konstruktorjem in Sladkogorsko. Moški

so nekoliko slabši v uvrstitvi, to pa zaradi večje konkurence.

Za dan mladosti 25. in 26. maja je združenje samostojnih obrtnikov v Mariboru pripravilo namiznoteniški turnir. Dekleta so zasedla drugo oziroma četrto mesto in dobila dva pokala ter priznanje, moška ekipa pa je izpadla že v prvem kolu proti Zavarovalnici.

Tudi kegljači so začeli z aktivnim delom. Tako upamo, da bomo za drugo leto lahko nastopili z moško in žensko kegljaško ekipo na Gradisovih letnih športnih igrah

K. Z.

Trener, igralec in kapetan

Svetovno nogometno prvenstvo je ravno v zaključni fazi, zato ne bo nič narobe, če se pomudimo ob nogometni žogi tudi mi.

Ne bomo pisali o uspehu naših reprezentantov, temveč o skromnem delavcu Paji Sakiču, ki je pred tremi leti prišel v naš obrat v Skofjo Loko.

In zakaj smo izbrali njega? Kot vsestranski športnik se je takoj vključil v več športnih sekcij, prevzel pa je tudi vodstvo nad nogometno sekcijo. V začetku je bilo malo težko, ker je pač hotel obnoviti ekipo, toda priznati mu je treba, da je imel srečno roko. Vse tiste, ki niso imeli veselja ali volje do giranja je izločil in izbral le najbolj navdušene pristaše nogometne žoge. Rezultati takšnega dela so vidni.

Zadnja mesta, ki so jih škofješki nogometaši zavzemali na športnih igrah, so sedaj ostala drugim. Tako so že na minulih mladinskih igrah osvojili solidno peto mesto.

»Trenirali bomo še bolj zavzeto« nam je povedal sam Pajo. »In upam, da še nismo rekli zadnje besede. Morda bomo že na letošnjih igrah v Mariboru prekrizali račune kakšnemu favoritu. Če ne še letos, pa bomo v prihodnje dokazali, da vložen trud res ni bil zaman.« je zaključil nogometni zanesenjak Pajo Sakič.

LJO Skofja Loka
Marian Jenko

Mali nogomet bo tudi v Mariboru najprivlačnejša panoga

Športne igre Gradisa 6. julija v Mariboru

Vsakoletno športno srečanje gradisovih športnikov, ki bo letos že XX. po vrsti, bo tokrat v športnem parku v Ljudskem vrtu v Mariboru. Tudi tokrat se bodo naši delavci zbrali, da pomerijo svoje športne zmogljivosti v naslednjih disciplinah: malem nogometu, odbojki, kegljanju, streljanju, balinanju, namiznem tenisu in šahu.

Sindikalni odbor podjetja je poveril organizacijo letošnjih jubilejnih iger mariborskim TOZD, ki so sprejele organizacijo kljub zelo kratkem roku za izvedbo te največje športne manifestacije v Gradisu.

Tako kot vsako leto, bo tudi to tekmovanje služilo predvsem tesnejšemu povezovanju delavcev iz raznih TOZD in pa izboru naših športnikov, ki nas bodo zastopali na letošnjih športnih igrah gradbenih delavcev Slovenije, ki bodo konec avgusta v Ljubljani.

Nezgode nas opozarjajo

V mesecu aprilu 1974 se je pri delu poškodovalo 55 delavcev, na poti na delo in z dela pa so se poškodovali 4 delavci.

Poškodoval se je vsak 112 delavec, kateri pa je povprečno ostal 16 dni v tem času je izgubljenih 1384 dni (poškodbe in boleznij) ali 6,51 odstotkov od izvršenih delovnih dni v tem mesecu.

TOZD Celje (5 nezgod)

— Bašić Nedžib PK železokrivice — pri ravnanju betonskega železa Ø 6 je oalica odskočila in udarila imenovanega nad levo oko — čelo

— Cvjetković Stanimir, PU zidar — imenovan je razopazoval piramidni temelj, pri tem se je s sekuro udaril po sredincu desne roke in si ga poškodoval

— Imamović Mujo, NK delavec — pri prenosu malte v vedru je nerodno stopil in padel. Pri tem ga je zabolelo v gležnju leve noge.

— Murk Stefan, PK delavec — po končanem delu ob 14 uri se je z gradbišča peljal z avto-kombijem, ki se je vrnil nazaj v mesto. Pri vožnji je šofer naglo zavrl, imenovani se je držal v kombiju za oster rob, ki mu je zaradi sunka zaznjal v mesto. Pri vožnji je šofer naglo zavrl.

— Sijavar Vehbija, PK tesar — ko je naložil YU nosilec na kamion s še tremi delavci, je prekmalu izpustil nosilec, tako da mu je pade na palec desne noge.

TOZD Jesenice (7 nezgod)

— Vrančič Ljubo, KV strojnik — pri montiranju mreže za frakcijo 16-31,5 na tresnem situ je imenovani zabijal s kladivom leseno zagazdo ob rob mreže in si, da le-to pritrdi na težišče. Pri tem je zgrešil in udaril s kladivom po mezinco leve roke.

— Čobić Slobodan, PK zidar — pri postavljanju ležečih jeklenih stebrov so njegovi sodelavci prehitro izpustili na njegovem kraju. Sam jekla ni mogel držati tako, da so pristanec in sredinec prišli med že ležeče jeklo ter mu poškodovala prst leve roke.

— Muharemović Salih, PK signalist — pri pikiranju betona z vrtno pištolo je nerodno stopil, tako da ga je močno zabolelo v gležnju desne noge.

— Subašić Safed, KV tesar — imenovani je pri opaženju neprevidno stopil, se spotaknil in udaril s kometcem ob opažni material.

— Belić Mustafa, PU tesar — ko je zabijal žebelj v letev, pri tem ga je držal s palcem in kazalcem leve roke, se je žebelj izkrivil, tako da se je udaril s kladivom po palcu in ga poškodoval.

— Smajić Ramiz, PK železokrivice — avto, ki je pripeljal železo na Jesenice, je imel defekt. Imenovani je bil odrejen za pomoč. Ko je bilo delo opravljeno, se je ta dvignil izpod avtomobila, iz glave mu je padla čelada ter se je udaril z glavo v tablico za dovoljeno hitrost avtomobila ter se ranil.

TOZD Koper (3 nezgode)

— Stefančič Bruno KV zidar — pri dostopu z delovnega poda se je zlomila podpora in imenovani si je poškodoval levo roko.

— Pavlek Đuro, KV tesar — pri nakladanju opažnih elementov je le-ta zdrsnil in zadel imenovanega v palec leve roke.

— Andrejašič Jože, NK delavec — z motorjem je padel zaradi spolzke ceste, ko mu je pešec prečkal cestišče.

TOZD Ljubljana (13 nezgod)

— Sehić Zaim, KV tesar — imenovani je stopil z leve noge na rob ploha na plošči, ker mu je noga zdrsnila, si je poškodoval levo nogo nad členkom.

— Sučić Jozo, PK tesar — pri praznjenju samokolnice je nepremišljeno stopil korak nazaj in pri tem stopil v prazno ter omahnil v poglobitveno jamo globine 110 cm.

— Stevanović Nedeljko, PK delavec — imenovani se je ob končani montaži YU nosilec na opaž za steno spuščal element iz vertikalnega položaja v horizontalni položaj, ker pa ni pravočasno odmaknil leve noge, mu je opažni element posnel kožo izpod kolena na nogi.

— Simić Ilija, PK železokrivice — imenovanemu je padlo orodje iz roke v slobo 1 m. Pri pobiranju orodja je nepazljivo stopil na ploho in pri tem padel.

— Pomović Momčilo, PK delavec — pri pritrditvi opažnih ključavnic je sodelavec Gavramović Raumo zamahnil s kladivom po ključavnici. Kladivo mu je spdrsnilo in je zato zadel po glavi nje stoječega sodelavca, ki pa je bil brez čelade.

— Pestić Tomislav, PK delavec — pri montaži cevnega fasadnega odra se je imenovani po neprevidnosti udaril s plohom v koleno leve noge.

— Perković Marko, NK delavec — zaradi neprevidnosti je stopil na žebelj, ki mu je skozi podplat čevlja ranil desno nogo.

— Mahić Zuhrija, PK strojnik — pri kopanju kanala je udaril s krampom po kamnu, kamen se je odbil in mu poškodoval levo nogo.

— Kajman Slavko, KV tesar — pri opiranju zaopaženih nosilcev izpod plošče se je v temnem delovnem prostoru udaril s kladivom po palcu leve roke.

— Dokić Čedo, PK zidar — delavec je transportiral les iz kleti v kateri je bilo nekaj vode, zaradi česar je nosil gumij škornje. Pri tem je stopil na žičnik in se obodel v desno nogo.

— Čulibek Luka, NK delavec — pri vstopanju v gradbeno jamo po lestvi mu je spodrsnilo, tako da je padel in si zvil levo roko.

— Banjač Mimitir, NK delavec — pri popravljanju armature ga je železo opazilo po palcu desne roke.

— Hasan Bašić, NK delavec — pri razopaževanju adrtin v zidu si je po nepazljivosti izpustil sekač na prst leve noge.

TOZD LJ. — okolica (4 poškodbe)

— Dragičević Franjo, KV tesar — poškodovali je zabijal v strop stropne letve. Pri tem mu je v oko padel drobce železa, ki se mu je zapelil v zenico.

— Bečirović Sabahudin, pomož. elektr., — pri premikanju mešalca je premočno potisnil in pri tem začutil bolečine v hrbtnici.

— Dedić Rasim, KV strojnik, pri predelavi železnih vrat mu je železni opilek padel v oko.

— Savić Nedeljko, NK delavec — pri mešanju malte z mešalcem mu je padla malta v oči.

TOZD GE Maribor (5 poškodb)

— Polanec Franc, KV tesar — imenovani je pri delu na gradbišču stopil na kamen tako nerodno, da si je poškodoval nogo v gležnju.

— Horvat Stefan, KV tesar — pri nalaaganju betonskih plošč s portalnim žerjavom je imenovanemu veriga za obešanje bremen stisnila palec desne roke.

— Paltak Srečko, NK delavec — ko je vezal podložne kocke na armaturo za balkone v opažu, ki je bil dvignjen od tal je pri sestopu stopil na železno cev, tako da mu je spodrsnilo, pri tem pa je z leve noge udaril ob opaž in si jo poškodoval v gležnju.

— Novak Branko, KV tesar — pri pravi strešnih leg se je vrezal v desno nogo nad kolonom z ročno krožno žago.

— Zelenjak Matija, NK delavec — med nakladanjem moralov v viličarjem na kamion je eden od moralov zdrsnil s kamiona in mu poškodoval desno nogo.

TOZD GE Ravne (2 poškodbi)

— Bojić Safed, PK tesar — pri razopaževanju betonskega sldra, mu je nena-

doma popustil moral, ki ga je nameraval odtrgati o dopaža, ter mu poškodoval palec desne noge.

— Stanković Ljubiša, NK delavec — pri zlaganju lesa in opažnega materiala mu je pri dviganju zdrknil moral iz roke in ga udaril z robom po trebuhu.

TOZD Niz. gradnje Maribor (1 poškodba)

— Pavlica Mirko, KV strugar — pri ravnanju palec betonskega železa na kovskem nakovanu mu je drobce od kladi-va poškodoval oko.

TOZD KO Ljubljana (1 poškodba)

— Kos Ludvik, KV ključavničar — pri prenašanju železnega podesta v delavnico je enemu spoditeletu, pri tem pa je imenovanemu stisnilo mezinco desne roke.

TOZD KO Maribor (4 poškodbe)

— Saranović Gemal, učenec str. stroke — imenovani je brusil v prmož vpeti krmad. Pri tem je z nogo zadel ob zvno ploščato železo, ki je bilo prislonjeno k zidu, zaradi česar mu je to zdrsnilo in padlo na nogo. Ne da bi stroj ustavil ali se umaknil, je hotel z nogo odstraniti omenjeno železo, pri čemer se je sklonil oz. dvignil desno nogo in si jo pri tem z brusilnim strojem poškodoval.

— Stoknik Slavko, stavbni klepar — imenovani je lotal na srebrni žlebove s plinskim gorilnikom, ko je nenadoma počila cev tik pri gorilniku. Plamen je širil imenovanemu v obraz, tako da je dobil lažje opekline po obrazu in desni roki.

— Seneković Peter, str. ključ., — imenovani je hotel pritrditi ročaj brusilnega stroja. Zaradi tega je stroj izklopil, vendar je pričel s popravilom prej, kot se je ta popolnoma ustavil. Pri tem mu je vrteča se rezilna plošča poškodovala desno roko.

— Senveter Bogomir, str. ključ., — imenovani je sodeloval pri nakladanju sušilnega bobna. Ko je istega viličar in hitel izvleči, je sušilni boben zdrknil ter mu pri tem poškodoval mezinco leve roke.

— Senveter Bogomir, str. ključ., — imenovani je sodeloval pri nakladanju sušilnega bobna. Ko je istega viličar in hitel izvleči, je sušilni boben zdrknil ter mu pri tem poškodoval mezinco leve roke.

TOZD LJO Sk. Loka (2 poškodbi)

— Jesenko Ciril, KV mizar — pri usmerjanju viličarja se je bočno umikal in nepričakovano stopil v betonski jasek.

— Mrak Rajko, KP delavec — pri odmikanju prizem z dvigalom je mehani-

zem oz. čeljust popustila in mu ranil prst.

TOZD OGP Ljubljana (3 poškodbe)

— Linč Periša, NK delavec — pri razopaževanju modela za peronske L elemente je imenovanemu padla stranica od modela teže ca. 30 kg z višine 10 cm na stopalo desne noge, pri čemer mu je poškodovala 4 prste na nogi.

— Hostička Peter, PK betoner — imenovani je bil na poti od doma v službo. Pri prehodu čez cesto je iznenada v levem kolenu začutil ostro bolečino, ki mu tudi tekom dneva ni popustila.

— Rodić Milan, NK delavec — imenovani je pomagal zamenjati model na stroju za SHUNT elemente, pri tem si je poškodoval kazalec na desni roki.

TOZD SPO Ljubljana (6 poškodb)

— Javornik Ivan, KV strojnik — pri prevozu malice za sodelavce je padel z motornim kolesom.

— Bregat Jože, elektroteh., — iz pisarne je imenovani odhiti v delavnico, pri tem pa na stopnicah nesrečno stopil na kamenček, tako da je padel in si poškodoval nogo.

— Kasper Jože, KV strojnik — pri nakladanju kompresorja na kamion je imenovani sodeloval tako, da je stal na kamionu, ko so kompresor naložili, mu je spodrsnilo, noga mu je prišla pod kompresor in si jo je poškodoval.

— Kapš Jože, KV strojnik — pri polnjenju rezervoarja za gorivo je imenovani stopil na masni del pločevine, pri tem mu je spodrsnilo in si zvil levo nogo v kolenu.

— Vinko Ivan, KV žerjavar — pri zlaganju pragov za žerjave mu je padel prag na prst leve roke in mu ga poškodoval.

— Predojevič Vid, KV strojnik — pri skladiščenju maziva je pri dviganju sodov začutil ostro bolečino v križu.

TOZD Železokrivnica (2 poškodbi)

— Rosić Živko, PK železokrivice — pri montaži nosilcev manjšega prereza je ravnal in vodil železno palico v opažu nosilca, pri čemer si je odrgnil palec desne roke.

— Kalajdija Spiro, NK delavec — poškodovali je s sodelavci zlagal palice železa Ø 32 na voziček, pri tem mu je stisnilo sredinec leve roke.

Bojan Bambič

Kako vrednotimo minulo delo

Upokojenci, bivši sodelavci TOZD GE Ravne so se srečali

Ze nekaj let zapovrstjo je bilo v proračunu izdatkov osnovne organizacije zaslediti postavko »Srečanje upokojencev«. Toda vse do letošnjega leta je ostalo le pri predvidevanjih v proračunu z rezerviranimi finančnimi sredstvi za ta namen. Zakaj do organizacije srečanja z bivšimi sodelavci ni prišlo prej, je upoštevati več vzrokov. Sedež gradbene enote Ravne je na skrajni severni meji Slovenije, tako tudi prometne zveze niso najbolj ugodne. Ob jubilejnih zgodovinskih dneh pomembnih za GRADIS, kot so, ustanovitev podjetja, ki ga proslavimo ob dnevu republike 29. novembra ter ob zaključku poslovnega leta — silvestrovanje smo ugotovili, da zimske vremenske prilike iz zdravstvenih razlogov starejših oseb niso ustrezale tako načrtovanemu srečanju z bivšimi sodelavci. Ko pa je nastopila pomlad in z njo oživela gradbena sezona, pa smo Ravenčani vsak po svoje pozabili na vse, le plan proizvodnje in njegovo realizacijo smo imeli pred seboj pa ne, da bi se hvalili ali grajali, taka je bila dosedanja ugotovitev.

Po sprejetju nove zvezne in republiške ustave, kjer se omenja minulo delo ter v drugih splošnih aktih o solidarnosti, so se naši organi upravljanja na čelu osnovne sindikalne organizacije dogovorili, da je potrebno minulemu delu posvetiti večjo pozornost kot doslej, in ga v bodoče bolj negovati, zato so sprejeli sklep, da se vsako leto v mesecu mladosti — maju, solidarno spomnimo naših upokojencev — bivših sodelavcev.

Za letošnje leto smo v mesecu aprilu vsem upokojenim bivšim sodelavcem razposlali vabila za enodnevni obisk na Ravnah in hkrati ogled vseh minulih in sedanjih gradbišč — delovišč v koroški regiji, določili na petek dne 24. maja s prihodom na Ravne na Koroškem do 9 ure.

Od skupno 44 upokojencev, kolikor jih ima kadrovska služba GE v evidenci, se je vabilu srečanja odzvalo 39 udeležencev. Pismeno oziroma ustmeno so se opravičili trije od vabljenih, dva zaradi bolezni in eden zaradi odhoda na izlet v inozemstvo. Iz poslanega vabila je bilo razvidno, da bo pokrovitelj srečanja povrnil vse stroške prevoza in eventualne stroške nastanitve in prehrane na Ravnah za vse tiste, ki zaradi prometnih zvez morajo priti na Ravne dan prej. Zbirališče vseh udeležencev je bilo določeno v sejni sobi samskega doma III v Dobji vasi, kjer so naša mlada dekleta vsakemu pripelali rdeči nagelj na prsa. Po vnaprej določenem protokolu je bila nekaj minut po 9. uri svečana otvoritev srečanja.

Direktor TOZD GE Ravne je vsem udeležencem zaželel dobrodošlico ter nato spregovoril nekaj spodbudnih besed v prid minulega dela. Na kratko je orisal novo začrtano pot v delavskem samoupravljanju, kakor tudi nove naloge in pravice na delovnem mestu, novo tehnologijo v proizvodnji in nove naloge v oskrbi za delovnega človeka. Nemo goče je opisati, kako zvesto in zavzeto, čeprav molče so sodelovali udeleženci tega srečanja, saj skoraj ni bilo očesa, da se ne bi orosilo in ne obraza, ki bi ne kazal velikega spoštovanja do kolektiva, ki mu je služil. Po končanih besedah svečane otvoritve direktorja TOZD, se je v imenu vseh udeležencev srečanja upokojencev za prisrčen sprejem in vabilo na Ravne zahvalil tov. Leopold Uršič, gradbeni delovodja v pokojju.

Pokrovitelj — osnovna sindikalna podružnica je za vse navzoče udeležence priskrbel obilen zajtrk, med katerim so se vsi seznanili s protokolom tega dne.

Križem po gradbiščih

Po končanem zajtrku so vsi udeleženci v spremstvu predsednika osnovne sindikalne organizacije, sekretarja OOKZ, najstarejšega gradbenega delovodje in GF pomočnika direktorja TOZD vstopili v avtobus. Je po protokolu imel določene relacije Ravne—Prevalje—Mežica—Crna in nazaj do Raven. Na tej relaciji so bili seznanjeni z vsemi objekti, ki jih je zgradila naša gradbena enota. Večina udeležencev je sodelovala pri gradnji objektov za investitorja Rudnika svinca in topilnica Mežica, zato so obujali spomine na tiste čase. Nekaj udeležencev je sodelovalo tudi pri gradnji objektov v Crni, zato smo v hotelu, ki ga je zgradila naša enota, napravili kratek postanek. Tu so po gradbeni tradiciji »ta žejni« izpraznili nekaj raznovrstnih gostinskih merskih enot, seveda vsak na svoje stroške, ker pokrovitelj tega stroška v protokolu ni predvideval.

Ob povratku na Ravne smo si ogledali posledice pustošenja gozdnega požara na področju krajevnega skupnosti Crna, ki je trajal od 13. do 25. aprila. Ta požar so krotili tudi naši fantje, saj so opravili pri gašenju 2109 ur poleg tega pa smo KS Crna posodili še 40 lopat in 32 kranpov, ter opravili 404 km prevozov delavcev, orodja in prehrane.

Protokol nam je narekoval pot do naših zvestih graditeljev v Slovenjem Gradcu, kar je za starejše upokojence povsem novo gradbeno področje, saj smo pričeli z gradnjo Ekonomskega šolskega centra šele v letu 1972. V Slovenjem Gradcu smo zatem razširili našo gradbeno dejavnost še na tovarno usnja VIATOR, posebne šole za temeljno izobraževalno skupnost Slovenj Gradec in na trgovsko hišo za trgovsko podjetje NAMA iz Ljubljane. Tu je bilo srečanje z znanci — bivšimi sodelavci in delovodji res prisrčno, enkratno in nepozabno. Težko se je bilo posloviti od vseh, vendar čas ni prizanašal in že je avtobus odbrzel proti mestu in na most preko Drave v Dravogradu, katerega je tudi zgradila naša gradbena enota. Most je na najstarejše udeležence napravil močan vtis, saj pred leti Ravenčani nismo imeli sposobnosti zgraditi tak objekt. Zaradi oddaljenosti in kratko odmerjenega časa v protokolu ni bilo možno predvideti ogleda novozgrajenih objektov kemične industrije v Cinkarni Celje, lepo zgrajene objekta tovarnega skladišča za naročnika Transportno združenje železniško podjetje v Celju in trenutno našega najbolj oddaljenega delovišča na avtocesti Hoče—Levce, kjer naši fantje gradijo most v Dramliah in most v Žepini. Zato smo se ned

razgovori in vtisi že znašli med našimi graditelji stanovanjske gradnje na Javorniku na Ravnah, od koder smo si najprej ogledali dolino pod seboj, zgrajene industrijske objekte železarne Ravne kot sadove pridnih rok naših delavcev, kakšen obseg in širino so ti objekti že zavzeli od časa, ki ga posamezni udeleženci pomnijo od takrat, ko so zapuščali Ravne zaradi odhoda v pokoj. Takoj nato smo si ogledali stanovanjsko izgradnjo na Javorniku, katere hkrati največji kupec Železarne Ravne in za katerega smo se tako rekoč zakleli da bomo spoštovali zahteve sprejetega samoupravnega sporazuma o stanovanjski izgradnji na Javorniku, predvsem pa, da se bomo pridrževali dogovorjenih rokov gradnje, sicer se bomo morali spoprijeti s konkurenčnim izvajalcem in deliti z njim tisto kar lahko zmoremo sami. Stanovanjska gradnja na Javorniku predvideva 800 stanovanjskih enot in je zrcalna slika stanovanjske gradnje na nasprotnem pobočju to je na Četovju, na katerem je naša gradbena enota zasadila prvo lopato leta 1949 in vse do leta 1970 ko je bila zgrajena zadnja V stolpnica in z njo vred zgrajenih 800 stanovanjskih enot.

Starejši udeleženci še dobro pomnijo, pod kakšnimi pogoji smo gradili stanovanja na Četovju takrat, ko je bilo potrebno ves gradbeni material iz železniške postaje prepeljati s konjsko vprego do objekta. Ves material na sam objekt pa smo znosili peš, saj je takratne delovne priprave predstavljala lopata pa kranj, transportna sredstva pa samokolnica in nosilke, nekaj let kasneje pa že konzolno dvigalo.

Ko nas sedaj na Javorniku obdajajo pod nebo visoki žerjavi, mame nas švigajo kamioni z naloženimi gradbenimi materiali in tudi mešanik betona na kolesih smo za hip ustavili da bi si ga ogledali in se z njim slikali. Ko smo se zazrli v lečo fotoaparata iz katere smo bili prepričani da ne bo zletel zlati ptiček nač pa nas je v tem trenutku prevzela ena in ista misel, kako vrednotiti minulo delo.

Zaključek za pogrnjeno mizo

Po napornem ogledu gradbenih delovišč nas je avtobus zapeljal v Kotlje na Rinski vrelec, pri katerem nas je fotografiral zaradi popolnejše evidence še enkrat skupinsko slikal.

Poseben prostor — gostinska soba je bila že pripravljena za sprejem gostov, mize pogrnjene aperiťu je zadisal, po protokolu pa je takoj sledila predjed z obetajočo lahko

Ob zaključku še posnetek za spomin na prijetno srečanje

kapijico in nato še kosilo. Zaključka so se udeležili direktor TOZD, kadrovski je izkoristil prosti čas za izplačilo potnih stroškov vsem udeležencem. V sosednji sobi so prepevali mladinci — gimnazijci na čast dnevu mladosti in rojstnega dneva našega dragega maršala Tita. Vzdušje je bilo popolno. Proti koncu zakuske pa se je pridružila še zamudnica Adika Simon. Ker ni bilo časa za posebni intervju naših gostov — udeležencev, je po protokolu bila predvidena za izpolnitev še kratke ankete iz katere povzemamo nekatere odgovore:

— vsi upokojenci imajo Gradis-Ravne v dobrem spominu in to v večini, zaradi dobre organizacije dela, doseženih dobrih uspehov in razvoja gradbene enote.

— Za pestro doživljanje v času zaposlitve na Ravnah, ki je vsem najbolj ostal v spominu je bilo različnih odgovorov, najbolj značilni pa so:

Bilo je dosti lepih trenutkov, vedno je bilo veselja in zadovoljstva, kadar je delo v redu potekalo da ni bilo nesreč pri delu in da so investitorji naše delo z zadovoljstvom prevzemali.

Ob smrti Jožeta Vogrinčiča

(1929—1974)

Ostali smo in dolgo nismo mogli verjeti, da ga ne bo več med nas, ko so v rano jutro v ponedeljek 27. maja ostala vrata skladišča na gradbišču tovarne »Impol« v Slovenski Bistrici zaprta, ter smo zvedeli za njegovo smrt.

Ne moremo razumeti, da je po končanem delu v četrtlet tihoti in tokrat poslednjič odšel proti domu. Skromno neopazno a s trdo voljo do dela, je vsak dan prihajal med nas. Le redkokdaj se nam je potožil o svojih težavah.

Starejši gradisovci ne bodo pozabili mladega Jožeta, ki je leta 1947 star takrat šele osemnajst let prišel na delo iz rodnega Prekmurja na naše gradbišče v Kidričevem. Po odsluženju vojaštin je na očetovo željo ostal doma na kmetiji. Borna zemlja ni mogla nuditi kruha vsem — krhek in poln razumevanja do bližnjih se je leta 1957 odločil kreniti na svojo lastno življenjsko pot. Zaposlil se je pri Gradisu in kot skladiščnik vestno opravljal svojo službo na mnogih gradbiščih v Mariboru in okolici vse do svoje prezgodnje smrti 25. maja 1974. Varčen in skrben si je s trudom in odgovornostjo zgradil v Rogozi nedaleč od Maribora, lastno hišo, da bi v njej živel z družino, da bi hčerki Branki nudil opel dom. Občudovali smo njegovo vztrajnost in moč volje, da doseže ta cilj. Jože je zastavljen delo končal, vendar sreče in miru ni užival. Omahnil je čez rob in račično končal svojo življenjsko pot na dnu vodnjaka na domačem dvorišču.

Jožeta Vogrinčiča ni več med nami, vendar ga sodelavci ne bomo pozabili. Pogrešali ga bomo na delovnem mestu, še bolj pa ga bo pogrešala mala Branka, ki morda danes še ne more razumeti, da očeta nikoli več ne bo.

M S

— Kako so zadovoljni z odmerjeno višino pokojnine, je odgovorilo, 15 z da, 15 z ne, 2 pokojnina je bolj mala, 1 pokojnina bi lahko bila večja, 6 ni odgovorilo.

— Kako so zadovoljni z današnjim obiskom na Ravnah, je odgovorilo: 31 z da, 1 z ne, 7 ni odgovorilo.

Če želite še kaj napisati — napišite.

Najbolj značilni odgovori so:

— Bil sem zelo presenečen nad prejetim vabilom, zato želim še več takih obiskov;

— želim bi prejemati Gradisov vestnik;

— želim uspešno nadaljnje poslovanje;

— želim bi da to naše podjetje čim bolj napreduje;

— nikoli ne bom pozabil tega našega kolektiva.

Dan srečanja z bivšimi sodelavci se je naglo bližal h kraju, vse pa — hitro mine. Udeleženci tega srečanja so se veselili in razgretih obrazov poslavljali v upanju in z edino željo, da se bomo v prihodnje zopet srečali živi in zdravi, kar jim seveda tudi mi iz vsega srca želimo!

Avtobus je odpeljal iz postaje Rinski vrelec za eno leto.

Srečno pot in nasvidenje!

I. CIRINGER

Konkretna akcija

(Nadaljevanje z 8 strani)

proti njej. Le-tem pa naj bi sledile otipljive akcije vseh političnih organizacij.

Vaši športniki so precej uspešni. Komu pripisujete dobre rezultate?

Sport in rekreacija sta postala na vseh gradbiščih sestavni del delovnega dne. Namesto v gostilne delavci vse pogosteje ob prostem času zahajajo na igrišča in posvečajo svoj prosti čas rekreaciji. Tako že dve leti zapovrstjo nastopamo v mariborski sindikalni ligi v odbojki in namiznem tenisu, kjer smo dosegli izvrstne rezultate, saj so bila dekleta v obeh konkurencah na prvem mestu.

In kakšne naloge vas čakajo v prihodnje?

Kot prvo nalogo imamo da aktiviramo odbor za splošno ljudski odbor Sicer pa še vedno ostaja naloga osnovne organizacije sindikata da uresničuje želje in cilje delavcev da se dosledno poteguje za njih in jim kar v naipristopnejši obliki posreduje cilje in naloge v obeh smerih komuniciranja.

mk

Zahvala

Vsem sodelavcem in sodelavkam na upravi »Gradis« TOZD Kovinski obrati Ljubljana iskreno zahvaljujem za vse izkazano pozornost ob priliki smrti mojega očeta. Posebno za hvala sem dolžna za izraze sočustva in nudeno materialno pomoč.

Lj., 7. VI. 1974

Hvaležna Jelka Škerlak

Naši bivši sodelavci so si ogledali tudi nekaj gradbišč